

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta. Lailla korvattaisiin eri verolakeihin sisältyvät julkisuutta ja salassapitoa sekä tietojen antamista koskevat säännökset. Verotuksen julkiset tiedot ehdotetaan säilytettäväksi edelleen käytännössä nykyisessä laajuudessaan julkisina. Yleisöjulkisuutta lisäisivät muun muassa yleishyödyllisille yhteisöille myönnettyjä veronhuojennuksia koskeva ehdotus sekä ehdotus tilinpäätöstietojen julkisuudesta. Viranomaisten mahdollisuutta saada salassa pidettäviä tietoja ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi.

Lakia sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain rinnalla. Uudessa laissa on otettu huomioon perusoikeusuudistukseen, edellä mainittuihin lakeihin ja henkilötietojen suojaa koskevaan direktiiviin sisältyvät periaatteet samoin kuin eräät muut kansainväliset velvoitteet.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia, kiinteistöverolakia, rakennusverolakia ja korkotulon lähdeverosta annettua lakia.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö	4
Salassa pidettävät verotustiedot ja tietojen antaminen	4
Verotuslaki ja siihen viittaavat säännökset	4
Ennakkoperintälaki	6
Arvonlisäverolaki ja siihen viittaavat säännökset	6
Muut verolait	6
Verohallintolaki	6
Muita viranomaisia koskevat säännökset	6
Säännönmukaisen verotuksen julkiset tiedot	7
Muiden verotustietojen julkisuus	8
Asianosaisjulkisuutta koskevat säännökset	8
Rangaistussäännökset	8
2.2. Katsaus pohjoismaiseen lainsäädäntöön	9
Ruotsi	9
Norja	9
Tanska	10
2.3. Nykytilan arviointi	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	10
3.2. Suhde muihin lakeihin	11
Yleistä	11
Perusoikeusuudistus	11
Henkilötietojen suojaa koskeva direktiivi	11
Henkilötietolaki	12
Julkisuuslainsäädäntö	12
3.3. Asiakirjojen ja tietojen julkisuus ja salassapito verohallinnossa	12
Yleistä	12
Salassa pidettävät verotustiedot	13
Tulo- ja varallisuusverotuksen julkiset tiedot	13
Julkiset tilinpäätöstiedot	14
3.4. Julkiseksi tuleminen ja julkisten tietojen antaminen	14
3.5. Tietojen käsittely verohallinnossa	14
3.6. Salassapidettävien tietojen antaminen	15
Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten	15
Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen ilmoittamiseen	15
Tietojen antaminen esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiselle	16
Tietojen antaminen muille viranomaisille	16
Tietojen antamista koskevat muut ehdotukset	17
Tietojen antaminen ulkomaiselle viranomaiselle	17
3.7. Eräiden säännösten kumoaminen	18

4. Esityksen vaikutukset	18
Vaikutukset kansalaisiin	18
Hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset	18
5. Asian valmistelu	18
Eduskunnan lausuma	19
6. Riippuvuus muista esityksistä	19
7. Riippuvuus kansainvälisistä velvoitteista ja sopimuksista	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1. Lakiehdotusten perustelut	19
1.1. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta	19
1 luku. Yleiset säännökset	19
2 luku. Verohallinnon julkiset tiedot	22
3 luku. Tietojen käyttö verohallinnossa ja tiedon antaminen	27
4 luku. Erinäiset säännökset	33
1.2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	35
1.3. Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	35
1.4. Laki rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta	35
1.5. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	35
2. Tarkemmat säännökset	35
3. Voimaantulo	35
4. Säättämisjärjestys	35
LAKIEHDOTUKSET	36
1. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta	36
2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	42
3. Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	42
4. Laki rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta	43
5. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	43
LIITTEET	44
Rinnakkaistekstit	44
2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	44
3. Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	46
4. Laki rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta	47
5. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	48

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Verotusta koskevien tietojen julkisuus, salassapito ja tietojen antaminen perustuvat pääosin eri verolaeissa oleviin säännöksiin. Kaikissa verolaeissa ei ole säännöksiä tietojen salassapidosta ja julkisuudesta. Tällöin on sovellettu yleisten asiakirjain julkisuudesta annettua lakia (83/1951) ja sen nojalla annettua asetusta (650/1951).

Viranomaisten toiminnan julkisuutta ja salassapitoa koskeva lainsäädäntö uudistuu vuoden 1999 joulukuun alusta, jolloin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) tulee voimaan. Samalla nykyinen laki yleisten asiakirjain julkisuudesta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen kumotaan.

Tietojen antamiseen verohallinnon julkisista asiakirjoista sovelletaan suurimmaksi osaksi joulukuun 1999 alusta lukien uuden julkisuuslain säännöksiä. Salassa pidettävien verotustietojen antamiseen sovelletaan eri verolakeihin sisältyvien säännösten lisäksi muiden lakien säännöksiä.

Keskeiset verotustietojen salassapitoa ja julkisuutta koskevat säännökset sisältyvät verotuslakiin (482/1958), joka on kumottu vuoden 1996 alusta verotusmenettelystä annetulla lailla (1558/1995). Verotuslakiin sisältyneet salassapitoa ja julkisuutta koskevat säännökset ovat siirtymäsäännöksen nojalla voimassa vuoden 1999 loppuun. Säännöksiä sovelletaan tulo- ja varallisuusverotusta koskevien tietojen ohella perintö- ja lahjaverotusta, kiinteistöverotusta ja myös eräitä muita veroja koskeviin tietoihin. Myös muihin verolakeihin sisältyy verotustietojen julkisuutta, salassapitoa, tietojen antamista ja salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevia säännöksiä, joista suuri osa on niinkään siirtymäsäännösten nojalla voimassa vuoden 1999 loppuun.

Vaikka nykyinen asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskeva lainsäädäntö on mahdollistanut verotusta koskevan asiakirjan säätämisen salassa pidettäväksi asetuksen nojalla, verotuksen salassapitoa koskevat säännökset sisältyvät pääosin nykyisin laintasoi-siin säännöksiin. Perusoikeusuudistuksen tultua voimaan 1 päivästä elokuuta 1995 (969/1995) salassapidosta on voitu Suomen Hallitusmuodon (94/1919) 10 §:n 2 momentin mukaan säätää vain lailla. Verotustietojen

julkisuutta ja salassapitoa koskevissa säännöksissä on perusoikeusuudistuksen lisäksi tarpeen ottaa huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY henkilötietojen suojaa koskevat periaatteet samoin kuin julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin (523/1999) sisältyvät periaatteet.

Eri verolakeihin sisältyvät verotustietojen julkisuutta, salassapitoa ja tietojen antamista koskevat säännökset ehdotetaan samalla koottavaksi yhteen lakiin. Tarkoituksena on, että nyt ehdotettu laki sisältäisi säännökset yksittäistä verovelvollista koskevien, kaikkiin verohallinnon toimivaltaan kuuluihin veroihin ja maksuihin liittyvien tietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietojen antamisesta. Nämä säännökset täydentäisivät julkisuuslain ja henkilötietolain säännöksiä. Samalla eri verolaeissa olevat julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset kumottaisiin. Muissa kuin verolaeissa olevat verotustietoja ja niiden antamista koskevia säännökset jäisivät edelleen voimaan.

Säännöksissä on tarkoitus ottaa huomioon myös eräitä muita ajanmukaistamistarpeita. Esimerkiksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä vuosina 1999–2001 koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen johdosta verotustietojen antamista eräille viranomaisille lisättäisiin.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö

Salassa pidettävät verotustiedot ja tietojen antaminen

Verotustietojen salassapidosta ja tietojen antamisesta säädetään useissa verolaeissa, joiden säännöksiä on ajanmukaistettu eri yhteyksissä vastaamaan yhteiskunnan kulloistakin tarvetta.

Verotuslaki ja siihen viittaavat säännökset

Keskeiset verotustietojen salassapitoa ja tietojen antamista koskevat säännökset sisältyvät verotuslain 132 ja 133 §:ään. Verotuslain 132 §:ssä on säännökset asiakirjasalaisuudesta ja tietojen antamisesta eri tarkoituk-

siin.

Yksittäistä verovelvollista koskevat verotustiedot ovat pääsäännön mukaan salassa pidettäviä. Verotusasiakirjoista ei saa antaa tietoja muiden kuin niiden viranomaisten käyttöön, jotka tarvitsevat tietoja verotusta tai muutoksenhakua käsitellessään. Periaate sisältyy verotuslain 132 §:n 1 momenttiin. Tietoja annetaan säännöksen nojalla veroasian ratkaisijoille ja sen käsittelyyn muutoin osallistuville.

Keskusverolautakunnan, lääninoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset voidaan julkaista sanamuodon mukaisina tai lyhennettyinä asianosaisten nimiä mainitsematta.

Muun muassa ulosotto-, poliisi- ja syyttäväviranomaisten oikeutta saada verotustietoja laajennettiin vuonna 1980 toteutetulla verotuslain muutoksella (361/1980). Tarkoituksena oli tehostaa viranomaisten välistä yhteistyötä ja vähentää päällekkäistä tietojen keräämistä.

Veroilmoitukset ja muut veroviranomaisille kertyneet asiakirjat on lain 132 §:n 2 momentin mukaan annettava asianomaisen viranomaisen tai sen edustajan käytettäväksi verotuksen toimittamista, verovalvontaa, veron perimistä, verotuksesta tehtyjen valitusten tutkimista ja verorikosta koskevaa syytteen pantoa sekä ulosottoa varten. Verotusasiat tai niistä ilmenevät tiedot on pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä säädettyin edellytyksin annettava pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käytettäväksi muunkin rikoksen kuin verorikoksen selvittämistä varten.

Syyttäjällä ja poliisilla on lainkohdan mukaan oikeus saada verotusasiakirjoista ilmeneviä päiväsakon suuruuden määrittämistä varten tarvittavia tietoja sen mukaan kuin Verohallitus tarkemmin määrää. Vuoden 1999 lokakuun alusta tuli voimaan verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten annettu laki (558/1999). Sen mukaan verohallinto antaa pyynnöstä syyttäjä- ja esitutkinta-viranomaisille sekä tuomioistuimille verovelvollisen tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita verotustietoja, jotka rikoslain (39/1999) 2 a luvun 2 §:n mukaan ovat tarpeen päiväsakon suuruuden määrittämistä varten. Tiedot voidaan antaa verovelvollista koskevina tunnistetietoineen, ja ne voidaan antaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Vuoden 1980 alusta lukien puolisoilla tai kuolleen puolison oikeudenomistajilla sekä

käräjäoikeuden määräämällä pesänselvittäjällä ja pesänjakajalla on ollut oikeus saada verotusasiakirjoista ilmeneviä pesän selvittämiseksi ja osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi tarvittavia tietoja. Perukirjasta voidaan antaa tietoja sille, joka tarvitsee niitä etujensa, oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

Vuonna 1980 verotuslakia muutettiin siten, että rekistereitä ja tilastoja pitävät valtion ja kunnan viranomaiset sekä julkisyhteisöt oikeutettiin saamaan verovelvollisen yksilöimistä tarkoitettavia, niin sanottuja tunnistamistietoja. Lisäksi sallittiin verotustietojen antaminen valtion ja kunnan viranomaisille sekä julkisyhteisöille Verohallituksen luvalla erityisistä syistä muuhunkin kuin laissa nimenomaisesti säädettyyn käyttötarkoitukseen. Niinikään Verohallitus voi hakemuksesta määrätä, että verotustiedot ja asiakirjat annetaan tilastollista tai tieteellistä tutkimusta varten tällaista tutkimusta suorittavan viranomaisen tai henkilön käytettäväksi.

Verovelvollisen tietosuojaa paransi lakiin vuonna 1980 lisätty säännös, joka rajoittaa tietojen käytön ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu. Säännös kieltää tietojen edelleen luovutuksen, ellei toisin ole säädetty tai tietoja annettaessa niin määrätty.

Niin sanotut toimeksiantoluovutukset mahdollistettiin vuonna 1992. Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa verotustietoja verohallinnon toimeksiannosta tapahtuvaa tietojenkäsittelyä, postitusta ja muita niihin verrattavia tehtäviä varten.

Vaitiolovelvollisuutta koskeva lain 133 § on pääosin voimassa alkuperäisessä muodossaan. Pykälän mukaan jokainen on velvollinen pitämään salassa virassa tai julkisessa toimessaan tai 132 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa veroilmoituksista tai muista verotusta varten annetuista tiedoista tai asiakirjoista saamansa toisen taloudellisesta asemaa tai liikesuhteita koskevan tiedon taikka tiedon, joka lain tai erityisen määräyksen mukaan nimenomaan tai asian laadun vuoksi ilmeisesti on pidettävä salassa. Jokainen on myös velvollinen pitämään salassa veroasian käsittelyssä oikaisulautakunnassa, keskusverolautakunnassa sekä lääninoikeudessa käydyt keskustelut.

Verotuslain salassapitoa koskevia säännöksiä sovelletaan myös kiinteistöverolain (654/1992) ja korkotulon lähdeverosta annetun lain (1341/1990) mukaan käsiteltäviin asioihin ja asiakirjoihin. Säännöksiä sovelle-

taan soveltuvin osin myös rakennusverolain (54/1977) ja eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain (680/1976) mukaiseen verotusmenettelyyn.

Verotuslaki kumottiin vuoden 1996 alusta verotusmenettelystä annetulla lailla. Viimeksi mainitun lain 95 §:n 3 momentin mukaan kumotun verotuslain verotustietojen julkisuutta, salassapitoa, tietojen luovutusta ja salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin vuoden 1999 loppuun. Lainkohdan mukaan näitä säännöksiä sovelletaan myös perintö- ja lahjaveroituksessa.

Ennakkoperintälaki

Ennakkoperintäyksen toimittamista varten tarvittavien tietojen antamisesta työnantajalle ja muulle ennakkoperintäyksen toimittamiseen velvolliselle säädetään nyttemmin kumotun ennakkoperintälain (418/1959) 13 §:ssä. Lain 61 §:ään sisältyy verotuslain 133 §:ää vastaava vaihtolösäys, joka velvoittaa pitämään salassa ennakkoperintää tai sen valvontaa varten annetut tiedot ja asiakirjoista saadut tiedot. Näitä säännöksiä sovelletaan vuoden 1997 alusta voimaan tulleen ennakkoperintälain (1118/1996) siirtymäsäännöksen nojalla vuoden 1999 loppuun.

Ulkomailta tulevan palkansajan lähdeverosta annetun lain (1551/1995) 9 §:n 1 momentissa säädetään salassapidosta viittaamalla ennakkoperintälain 61 §:ään.

Arvonlisäverolaki ja siihen viittaavat säännökset

Myös arvonlisäverotuksen tiedot ja asiakirjat ovat salassa pidettäviä, jollei tietojen antamisesta ole erikseen säädetty. Arvonlisäverolain (1501/1993) 212 ja 213 §:ien säännökset vastaavat pääosin verotuslain salassapitosäännösten sisältöä. Edellä mainittuja pykäläiä sovelletaan myös eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain (664/1966) mukaan ja käytännössä myös arpajaisverolain (552/1992) mukaan käsiteltävien asioiden ja asiakirjojen salassapitovelvollisuuteen.

Muut verolait

Leimaverolain (662/1943) salassapitovelvollisuutta koskevat 100 c ja 100 d § vastavat pääpiirteiltään verotuslaissa olevia sää-

nöksiä. Varainsiirtoveroituksessa noudatetaan näitä säännöksiä vuoden 1999 loppuun saakka.

Esimerkiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetussa laissa (627/1978) ja työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/1963) ei ole säädetty tietojen tai asiakirjojen salassapidosta.

Verohallinnon hallussa on myös jo kumotuihin lakeihin perustuvia asiakirjoja ja tietoja, kuten luottoverolakiin (48/1990) ja vuosittain annettuun lakiin teleliikenteen verottamisesta, joiden salassapidosta on säädetty näissä laeissa.

Verohallintolaki

Verorikoksen ja kirjanpitorikoksen ilmoittamisesta syyttäjälle sekä puhevallan käytöstä tällaista syytettä tai mainitusta rikoksesta johtuvaa vahingonkorvausta koskevassa asiassa säädetään verohallintolain (1557/1995) 7 §:ssä. Pykälän mukaan Verohallituksella ja verovirastolla on valtion puolesta oikeus ilmoittaa syyttäjälle syytteen panoa varten verorikosta koskeva asia. Verohallituksella ja verovirastolla on lisäksi oikeus ilmoittaa havaitsemansa kirjanpitorikosta koskeva asia syyttäjälle syytteen pantavaksi.

Harmaan talouden torjuntaan liittyvä verohallintolain 5 a §. Säännös oikeuttaa Verohallituksen ja veroviraston oma-aloitteisesti antamaan tehtävässään haltuunsa saamia tietoja toiselle viranomaiselle elinkeinotukien tai sosiaaliturvan väärinkäytöstilanteissa sekä lakisääteisen sosiaaliturvan maksuvelvollisuuden laiminlyöntitilanteissa. Veroviranomaisilla ei ole velvollisuutta tietojen luovuttamiseen, mutta he voivat antaa sellaisia tietoja, jotka havaitaan verotuksen toimittamisen yhteydessä. Lainkohta sisältää tyhjentävän luettelon tilanteista, joissa tietoja voidaan antaa. Pykälässä säädetään myös tietojen antamiseen liittyvästä tietosuojasta. Säännösten voimassaoloa on verohallintolain 14 §:n 4 momentin nojalla jatkettu vuoden 1999 loppuun.

Verohallintolain säännöksiä sovelletaan kaikkiin verohallinnon toimivaltaan kuuluvia veroja koskeviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Muita viranomaisia koskevat säännökset

Eräillä viranomaisilla ja laitoksilla on muihin kuin verolakeihin sisältyviin säännöksiin

perustuva oikeus saada verovelvollista koskevia tietoja, jotka selviävät verotusasiakirjoista. Tällainen oikeus on esimerkiksi Tilastokeskuksella tilastolain (62/1994) 11 §:n nojalla, Kansaneläkelaitoksella kansaneläkelain (347/1956) 83 ja 69 §:n nojalla, sosiaalihuollon viranomaisilla sosiaalihuoltolain (710/1982) 56 §:n nojalla ja eläkelaitoksilla työntekijäin eläkelain (395/1961) 17 §:n, maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 19 §:n ja yrittäjien eläkelain (468/1969) 17 §:n nojalla. Tietoja pyytävä taho on velvollinen esittämään pyyntönsä perusteen, eli säännöksen, minkä nojalla verotustietoja pyydetään.

Säännönmukaisen verotuksen julkiset tiedot

Yksittäisen kansalaisen verotusta koskevat tiedot ovat Suomessa varsin laajasti julkisia. Verotustietojen julkisuus on lähtöisin kunnallisverotuksesta. Verotuspäätös merkittiin aikanaan taksoitusluetteloon, joka oli julkisesti saatavilla ja tarkastettavana, ja vero kannettiin sen mukaisesti. Luetteloon merkittiin muun muassa arvioitu tulo kiinteistöstä, elinkeinosta ja liikkeestä tai muista varoista sekä veroäyrimäärä. Sittenkin asianomainen viranomainen lailla velvoitettiin huolehtimaan siitä, ettei taksoitusluetteloita käytetty väärin taksoitettujen taloudellisen aseman ilmaisemiseksi. Oikeuskäytännössä kuitenkin vakiintui tulkinta, joka salli tutustumisen myös muille määrättyihin taksoitusluettelon äyriin.

Myöhemmin valtionverotuksessa tiedonsaantioikeus rajoittui ainoastaan omaa verotusta koskeviin tietoihin. Tulo- ja omaisuusverolain (888/1943) antamisen yhteydessä kysymys veroluettelojen julkisuudesta todettiin varsin riidanalaiseksi. Veroluettelon julkisuus ehdotettiin rajattavaksi siten, että julkisia eivät olisi verovelvollisen tuloja ja omaisuutta koskevat tiedot, vaan ainoastaan tiedot tulo- ja omaisuusverojen määrästä. Lain mukaan verovelvollisista oli laadittava kunkin kunnan osalta veroluettelo, mutta vain luettelon lyhennysote, johon oli merkitty jokaiselle määrätty vero sekä muut veronkantoa varten tarpeelliset tiedot, oli pidettävä nähtävillä. Lyhennysote muodosti verotuspäätöksen ja veroluettelo oli myös kantokirja.

Vuodesta 1960 valtion- ja kunnallisverotuksen yhdistämisen jälkeen tiedot ovat olleet nykyisessä muodossaan julkisia.

Verotuksen päätyttyä tulevat julkiseksi kunkin verovelvollisen säännönmukaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta, maksuunpannuista valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroista sekä kansaneläkevakuutusmaksusta ja niiden suoritukseksi käytettävistä ennakkoista. Asiasta säädetään vuoden 1999 loppuun saakka sovellettavan verotuslain 80 §:n 2 momentissa.

Tarkemmat säännökset verotuksen julkisista tiedoista ovat verotusasetuksen (1561/1993) 44 §:ssä. Sen mukaan verotuksen julkisten tietojen tulee sisältää kunkin kunnan osalta verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvollisista, heidän verotettavasta pääomatulostaan, valtionverotuksen verotettavasta ansiotulostaan ja varallisuudestaan sekä maksuunpannusta valtionverosta. Julkisten tietojen tulee sisältää tiedot myös kunnallisverotuksen verotettavasta tulosta sekä maksuunpannusta kunnallisverosta, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksusta ja kirkollisverosta. Yhteisöjen verotettava tulo ja yhteisöjen tulovero merkitään erikseen. Verotuksen julkisiin tietoihin merkitään lisäksi tiedot verojen ja maksujen sekä veronkorotuksen yhteismäärästä sekä näiden hyväksi käytettävistä ennakkoista, veronkannossa maksettavasta ja palautettavasta määrästä ja veron koko määrästä vastuussa olevista henkilöistä.

Verotuksen päätyttyä kuka tahansa voi käydä verotoimistossa katsomassa verotuksen julkisia tietoja. Pääsääntöisesti verotuksen julkisten tietojen antamiseen sovelletaan vuoden 1999 marraskuun loppuun asti yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain säännöksiä.

Henkilötietojen antamisesta massaluovutuksena tai arkaluonteisena otantana tekniestä tallenteesta, joka muodostaa viranomaisen pitämän henkilörekisterin, säädettiin ennen henkilötietolain voimaantuloa yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa sekä yksittäissäännöksiin muissa laeissa. Kun henkilötietolain tultua voimaan verotuksen julkisia tietoja annetaan esimerkiksi otteena tai kopiona, on tietojen saajalla yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a § mukaisesti oltava oikeus tallettaa ja käyttää näitä tietoja. Säännöstä sovelletaan sekä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla että manuaalisesti ylläpidettyihin rekistereihin, ja tietojen antaminen edellyttää tietojen käyttötarkoituksen selvittämistä. Tämän mukaisesti verotuksen julkisia tietoja ei esimerkiksi

enää ole voitu antaa julkaistavaksi muun muassa yleishyödyllisten yhdistysten kustantamissa niin sanotuissa juorukalentereissa. Sen sijaan kuka tahansa voi edelleenkin tehdä itse muistiinpanoja verotuksen julkisista tiedoista. Henkilötietolaki ei myöskään rajoita tietojen keräämistä toimituksellisia tarkoituksia varten eikä niiden antamista yksinomaan henkilökohtaisiin tarkoituksiin.

Muiden verotustietojen julkisuus

Osakkeiden verotusarvojen julkisuus määrytyy vuoden 1999 loppuun sovellettavan verotuslain 80 b §:n mukaan. Pykälän mukaan varallisuusverolain (1537/1992) 26—29 §:ssä tarkoitettujen osakkeiden, osuuk-sien ja muiden arvopapereiden verotusarvot ovat julkisia. Verotusarvoa koskevien tietojen julkisuudella haluttiin turvata erityisesti yhtiön osakkaiden osakkuusasemaan perustuva tietojen saanti. Samalla luotiin edellytykset varojen ilmoittamisvelvollisuuden täyttämiseksi. Julkisuus helpotti myös esimerkiksi pankkien ja muiden arvopapereiden säilyttämisestä verovelvollisen lukuun huolehtivien tahojen toimintaa, jotka näin saivat verotusarvotiedot joustavasti käyttöönsä.

Kiinteistöverolain 23 §:n mukaan julkisia ovat tiedot kustakin kiinteistöstä maksuunpannusta kiinteistöverosta ja siitä, kuka on verovelvollinen. Muita julkisia verotukseen liittyviä asiakirjoja ovat metsäverotuksen veroluokitusasiakirjat.

Verohallinnon ylläpitämä liike- ja yhteisötunnusrekisteri tuli julkiseksi vuoden 1998 alusta. Verotusmenettelystä annetun lain 93 a §:n mukaan jokaisella on oikeus saada rekisteristä tieto muun muassa verovelvollisen nimestä, kotikunnasta ja osoitteesta sekä liike- ja yhteisötunnuksesta. Verohallinto antaa liike- ja yhteisötunnuksen liike- ja ammattitoimintaa tai maataloutta harjoittaville arvonlisäverovelvollisille sekä säännöllisesti palkkaa maksaville työnantajille. Liike- ja yhteisötunnus voi siten yhteisöjen ohella olla myös luonnollisella henkilöllä.

Ennakkoperintärekisterin julkisuudesta sekä rekisteristä poistamista koskevan tiedon julkaisemisesta ja tiedottamisesta säädetään ennakkoperintälain 6 a ja 6 b §:ssä. Tieto siitä, onko asianomainen merkitty ennakkoperintärekisteriin, on julkinen. Tieto on tarpeen ennakonpidätyksen toimittamisvelvolli-

suuden selvittämistä varten.

Ennakkoperintälain 6 b §:n 4 momentin mukaan rekisteristä poistamisesta voidaan tiedottaa tai tieto siitä julkaista Verohallituksen määräämällä tavalla.

Vastaavasti tieto siitä, että asianomainen on merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, on julkinen. Arvonlisäverolain 172 §:n 2 momentin mukaisesti verovirasto antaa tarvittaessa tiedon siitä, onko henkilö, yhtymä tai yhteisö merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin.

Veronkantalain (611/1978) 27 §:n ja veronkantoasetuksen (903/1978) 5 §:n mukaisesti erikoisperintätoimenpiteisiin kuuluu myös maksamatta olevia veroja koskevien tietojen ilmoittaminen julkaistavaksi. Tietoja on julkaistu Virallisessa lehdessä ja luottotietoja julkaisevissa lehdissä.

Asianosaisjulkisuutta koskevat säännökset

Verotuksessa asianosaisjulkisuudesta on säädetty ainoastaan verotuslain 130 §:ssä ja arvonlisäverolain 217 §:ssä. Säännöksiä on voitu soveltaa vain lainkohdissa erikseen lueteltuihin asiakirjoihin. Siltä osin kuin asianosaisjulkisuudesta ei ole verolaissa säännöksiä, on sovellettu täydentävästi yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 19 §:ää, jonka mukaan asianosaisella on pääsääntöisesti oikeus saada tieto asiakirjasta, jos se voi tai on voinut vaikuttaa asian käsittelyyn.

Rangaistussäännökset

Verotuslain 124 §:n mukaan rangaistus virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 5 §:ssä. Verotuslain 124 a §:n mukaan rangaistus muun kuin 124 §:ssä tarkoitettujen henkilön tekemästä 133 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Vastaavansisältöiset rangaistussäännökset sisältyvät arvonlisäverolain, leimaverolain 101 a ja 101 b §:n, varainsiirtoverolain 64 §:n 4 momentin, arpajaisverolain 21 §:n 2 momentin ja ennakkoperintälain 61 §:n 3 momentin säännöksiin.

2.2. Katsaus pohjoismaiseen lainsäädäntöön

Ruotsi

Ruotsissa asiakirjojen julkisuusperiaatetta koskevat säännökset sisältyvät perustuslain taseeseen painovapauslain 2 lukuun (Tryckfrihetsförordning, 1949:105). Julkisuusperiaatteesta voidaan poiketa vain lailla ja vain painovapauslain 2 luvussa määrätyillä perusteilla. Vaitiolovelvollisuutta ja asiakirjasalaisuutta koskevat säännökset on keskitetty salassapitolakiin (Sekretesslagen 1980:100), joka sisältää myös verotustietoja koskevat salassapitosäännökset. Uusi henkilötietolaki tuli voimaan syksyllä 1998. Se on yleislaki, joka seuraa varsin tarkasti henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin periaatteita, jaoteltua ja käsitteistöä.

Verotustietojen julkisuutta on rajoitettu siten, että yksityisen henkilökohtaisia ja taloudellisia olosuhteita koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Tämä koskee sekä välittömiä että välillisiä veroja. Veroihin rinnastetaan eräät veronluonteiset maksut sekä veronlisäykset ja viivästysseuraamukset. Verosalaisuus ei koske perintö- ja lahjaveroa. Pääsääntöisesti salassapitovelvollisuus on ehdoton, josta on kuitenkin poikkeuksia. Muun muassa oikeudenkäynnin yhteydessä tiedot ovat salassa pidettäviä, jos tietojen antamisesta voidaan olettaa aiheutuvan yksityiselle haittaa tai vahinkoa.

Veron määräämistä koskevat päätökset ovat julkisia. Tähän perustuu myös veroluettelon tietojen julkisuus. Julkisia ovat myös verotuksen muuttamista koskevat päätökset sekä veronhuojennusta ja osakkeiden tai osuuksien arvostamista koskevat päätökset perusteluineen. Sen sijaan esimerkiksi verovelvollisen veroilmoituksessaan antamat tiedot eivät ole julkisia.

Laissa on erikseen mainittu päätökset, jotka eivät ole julkisia, esimerkiksi ennakkotietopäätökset ja eräät myyntivoittosäännösten soveltamatta jättämistä koskevat ratkaisut. Salassapitolaisissa säädetään eräistä, muun muassa verotarkastustoimintaan liittyvistä erityistilanteista, joita salassapito koskee.

Salassapitolain mukaan tietoja voidaan luovuttaa toiselle viranomaiselle, jos siitä on säädetty muussa laissa tai asetuksessa. Tietoja voidaan luovuttaa, jos salassapitoa suurempi intressi sitä edellyttää. Tietoja luovut-tavan viranomaisen on harkittava muun muassa, missä määrin vastaanottavan viran-

omaisen on pidettävä saamansa tiedot salassa. Salassapitolaisissa säädetään myös tilanteista, joissa tietoja voidaan luovuttaa muun muassa esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten. Salassapitolaisissa säädetään salassa pidettävien tietojen antamisesta toiselle viranomaiselle myös silloin, kun se on välttämätöntä viranomaisen tehtävien suorittamiseksi.

Lakia sovelletaan myös tietojen vaihdossa muiden maiden viranomaisten kanssa.

Salassapitoaika on Ruotsissa veroasioissa kaksikymmentä vuotta.

Norja

Norjassa on hallinnon julkisuudesta säädetty vuoden 1967 hallintomenettelylaissa (Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker, forvaltningsloven). Lisäksi on voimassa julkisuuslaki vuodelta 1970 (Lov om offentlighet i forvaltningen) sitä täydentävine asetuksineen. Verotuksessa noudatetaan kuitenkin salassapitoperiaatetta, josta säädetään vuonna 1980 annetussa verohallintolaissa (Lov om ligningsforvaltning, ligningsloven). Voimassa on myös vuoden 1978 laki henkilörekisteristä.

Pääsäännön mukaan veroviranomaisten salassapitovelvollisuus koskee kaikkia tietoja, jotka viranomainen on saanut verotusta varten. Salassa pidettäviä ovat siten tiedot verovelvollisen varallisuudesta ja tuloista, liikesuhteista tai muista taloudellisista ja henkilökohtaisista seikoista. Tiedot henkilön syntymäpaikasta, syntymäpäivästä ja henkilötunnuksesta, kansallisuudesta, siviilisäädystä, ammatista, asuinpaikasta ja työpaikasta eivät kuitenkaan ole salassa pidettäviä. Osa- keyhtiölaissa tarkemmin säädettyllä tavalla osakkeen arvoon vaikuttavat tiedot eivät ole salassa pidettäviä.

Veroluettelo on Norjassa julkinen. Siihen sisältyvät verovelvollisen yksilöinti- ja osoitetietojen lisäksi tiedot nettovarallisuudesta ja -tuloista, veroluokasta sekä tiedot veroista ja maksuista.

Verohallintolaissa säädetään tehtävistä, joita varten salassa pidettäviä verotustietoja voidaan luovuttaa toiselle viranomaiselle. Tietoja annetaan tietyin edellytyksin myös poliisi- ja syyttäjäviranomaisille rikosasioissa. Tietoja voidaan antaa muun lain nojalla verohallintolain salassapitoa koskevien säännösten estämättä.

Tanska

Tanskassa on voimassa vuonna 1985 annettu yleinen julkisuuslaki (Lov om offentlighed i forvaltningen). Muun muassa asianosaisjulkisuudesta ja vaitiolovelvollisuudesta on säännöksiä vuoden 1985 hallintomenettelylaissa (Forvaltningslov). Eri verolaeissa on verotustietojen salassapitoa koskevia erityissäännöksiä.

Tanskassa verotustiedot ovat salassa pidettäviä. Vero- ja arviointiviranomaisia koskevat yleiset rikoslain ja hallintomenettelylain sekä lisäksi eri verolakien salassapitoa koskevat säännökset. Veroviranomaisella on ehdoton salassapitovelvollisuus tehtävissään saamiinsa verovelvollisen tuloja ja varallisuutta, taloudellista tilannetta tai yksityiselämän piiriin luettavia seikkoja koskeviin tietoihin. Verolakien salassapitosäännöksiä sovelletaan myös kansainvälisten verosopimusten tai muiden kansainvälisten jäsenvaltioiden koskevien sopimusten nojalla saamiin tietoihin.

Verotustietoja ei saa antaa sivullisille. Veroilmoitustiedot voidaan kuitenkin antaa verovelvollisen puolisolalle. Tietojen antamisesta muille viranomaisille säädetään hallintomenettelylaissa ja viranomaisten rekistereistä annetussa laissa (Lov om offentlige myndigheds registre). Yksityistä henkilöä koskevien ja muiden luottamuksellisten tietojen antaminen on toisistaan poikkeavalla tavalla järjestetty. Yksityistä henkilöä koskevia arkaluonteisia tietoja voidaan antaa vain laissa säädetyn edellytyksin. Muita luottamuksellisia tietoja voidaan antaa muille viranomaisille myös muissa kuin laissa säädettyissä tapauksissa, jos tietojen antaminen voidaan katsoa tarpeelliseksi tämän viranomaisen toiminnalle. Verolakien salassapitosäännökset eivät rajoita tietojen antamista viranomaisten kesken, jos tiedot ovat tarpeellisia toiselle viranomaiselle.

Veroviranomaiset voivat tietyin edellytyksin antaa luottotietoyrityksille tietoja yli 25 000 kruunun suuruisista verovelloista.

2.3. Nykytilan arviointi

Verotustiedot sisältävät yksilöintitietojen ohella pääosin henkilön taloudellista asemaa ja hänen yksityiselämänsä elinolosuhteita kuvaavia samoin kuin arkaluonteisiksi katsottavia tietoja. Verotustiedot sisältävät myös liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia

tietoja. Näistä syistä valtaosa verotuksen tiedoista on perinteisesti säädetty salassa pidettäväksi, josta tietojen julkisuus on muodostanut poikkeuksen. Tietojen antamisesta on omat säännöksensä.

Verotustietojen julkisuutta, salassapitoa ja tietojen käyttöä ja antamista koskevia säännöksiä ei ole kehitetty yhtenä kokonaisuutena. Säännöksiä on useissa verolaeissa. Säännökset sisältävät erilaisia viittauksia toisen verolain salassapitoa ja tietojen antamista koskeviin säännöksiin. Osassa verolaeista ei ole asiasta lainkaan säännöksiä, jolloin on sovellettu yleisten asiakirjain julkisuudesta annettua lakia ja sen nojalla annettua asetusta.

Salassapitoa koskevien säännösten hajanaisuudesta on aiheutunut soveltamisongelmia. Yksittäinen tietoa koskeva pyyntö saattaa edellyttää useamman verolain sekä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain, henkilötietolain ja muiden lakien tietojen antamista koskevien säännösten soveltamista. Nykyiset säännökset ovat osin myös vaikeaselkoisia. Laeissa olevat poikkeavat ilmaisut ovat aiheuttaneet tulkintaongelmia.

Myös eräiden viranomaistehtävien hoitoon liittyy lisääntyneitä tarpeita saada verotustietoja. Verolaeissa ei niin ikään ole säädetty veroviranomaisten keskinäisestä toimivallasta päättää tietojen antamisesta.

Muun muassa perusoikeusudistus, henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin velvoitteet sekä julkisuus- ja tietosuojalainsäädännön uudistuminen samoin kuin kansainväliset sopimukset edellyttävät julkisuutta ja salassapitoa koskevien säännösten uudelleen arvioimista.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on, että vuoden 2000 alussa verolakeihin sisältyvät salassapitoa, julkisuutta ja tietojen antamista koskevat säännökset on ajanmukaistettu ja saatettu pääosin vastaamaan uutta julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntöä, kun nykyisten säännösten voimassaolo päättyy. Tavoitteena on myös, että säännökset muodostavat entistä yhtenäisemmän kokonaisuuden ja niiden suhde julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin selkeytyy. Yhtenä tavoitteena on lisäksi

edistää viranomaisyhteistyötä.

Tavoitteiden toteuttamiseksi eri verolaeissa olevat säännökset tietojen salassapidosta, julkisuudesta ja tietojen antamisesta ehdotetaan koottavaksi yhteen lakiin. Lakiehdotuksen valmistelussa on otettu huomioon muun muassa perusoikeusuudistus, henkilötietojen suojaa koskeva direktiivi sekä uudet yleislait eli henkilötietolaki ja julkisuuslaki. Säännöksiä, jotka koskevat tietojen antamista toiselle viranomaiselle ehdotetaan tarkistettavaksi ja tietojen antamista erälle viranomaisille ehdotetaan lisättäväksi.

3.2. Suhde muihin lakeihin

Yleistä

Lakiehdotuksessa säädetään verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietojen antamisesta. Lakiehdotus täydentäisi julkisuuslakia ja henkilötietolakia. Yleislakeihin sisältyviä säännöksiä sovellettaisiin myös verotusta koskeviin tietoihin ja asiakirjoihin, ellei nyt ehdotetussa laissa toisin säädetä. Lakiehdotuksessa on asiasta viittaussäännös. Yleislakien kanssa päällekkäisiä säännöksiä ehdotetaan vältettäväksi. Lakiehdotuksessa on kuitenkin julkisuuslakia koskevat viittaussäännökset, jotka selkeyttävät yleistä tiedonsaantioikeutta julkisista verotustiedoista ja asianomaisen oikeutta saada tieto salassa pidettävästä verotusasiakirjasta.

Ehdotettu laki sisältäisi keskeiset säännökset niistä salassa pidettävien tietojen antamisperusteista, joista ei ole muualla säädetty. Muita viranomaisia koskeviin lakeihin sisältyvät säännökset verotustietojen ja asiakirjojen antamisesta jäisivät edelleen sovellettaviksi tämän lain ohella. Säännöksen ensisijaisuus ratkaistaisiin kussakin tapauksessa erikseen sen perusteella, voidaanko muussa laissa olevaa säännöstä pitää erityissäännöksenä lakiehdotuksen säännökseen nähden.

Lakiehdotuksessa ei ole säännöksiä tietojen antamisen maksullisuudesta. Maksullisuus määräytyisi valtion maksuperustelain (150/1992) ja sen nojalla annettujen määräysten perusteella.

Perusoikeusuudistus

Elokuun 1 päivänä 1995 voimaan tulleella hallitusmuodon muutoksella toteutettiin perusoikeusuudistus. Sen tärkeimpänä tavoitteena oli yksilön oikeuksien perustuslainta-

soisen turvan laajentaminen ja vahvistaminen. Uudistuksella lisättiin perustuslakiin yksityiselämän suojaa koskeva yleissäännös sekä viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen ja tallenteiden julkisuutta koskeva säännös.

Hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään lailla.

Hallitusmuodon 10 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Momentissa säädetään edelleen, että jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että ehdotuksella pyritään lisäämään julkisuusperiaatteen merkitystä viranomais-toiminnassa. Toisaalta esityksessä on todettu olevan ilmeistä, että julkisuusperiaatteesta joudutaan poikkeamaan erilaisten tärkeiden intressien vuoksi. Esimerkkeinä on mainittu muun muassa yksityisyyden suoja ja liikesalaisuudet. Perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 25/1994) mukaisesti julkisuutta voidaan rajoittaa lailla vain välttämättömistä syistä. Mietinnössä on todettu, että rajoitukset voisivat merkitä nykyiseen tapaan asiakirjojen ja muiden tallenteiden salassa pitämistä tai luvanvaraista julkisuutta.

Edellä mainitut periaatteet on otettu ehdotuksessa huomioon. Suurin osa verohallinnon hallussa olevista yksittäistä verovelvollista koskevista tiedoista ehdotetaan henkilön yksityisyyden suojan vuoksi pidettäväksi salassa. Veroviranomaisten toiminta ja muun muassa ohjeet olisivat julkisia yleisten julkisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti. Lakiehdotuksessa säädettäisiin, miten verotustiedot ovat julkisia.

Henkilötietojen suojaa koskeva direktiivi

Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY tavoitteena on turvata yksilöiden perusoikeudet ja vapaudet sekä henkilötietojen vapaa liikkuminen jäsenvaltioiden välillä. Direktiivin pohjana on yhteisössä tehty tietosuojasopimus, jota se täsmentää. Direktiivi asettaa henkilötietojen käsittelylle ja sääntelylle yleiset kehykset. Siinä säännellään niistä rajoituksista ja poik-

keuksista, joita kansallisella lainsäädännöllä voidaan tehdä yksilönsuojaa koskeviin vaatimuksiin. Direktiivin keskeisiä periaatteita ovat erityisesti yksityisyyden suoja sekä muun muassa rekisteröidyn itsemääräämisoikeus ja tietojenkäsittelyn avoimuus. Direktiivi edellyttää esimerkiksi käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevan periaatteen noudattamista tietojenkäsittelyssä. Direktiivissä on säädetty perusteet, joilla käyttötarkoitussidonnaisuudesta voidaan poiketa.

Lakiehdotuksen lähtökohtana ovat olleet henkilötietolakiin sisältyvät, henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin periaatteet.

Henkilötietolaki

Henkilötietolaki tuli voimaan kesäkuun alussa vuonna 1999. Lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa koskevia perusoikeuksia henkilötietojen käsittelyssä. Laki on tietosuojan yleislaki, josta voidaan poiketa tai jota voidaan täydentää muulla lailla henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin asettamissa rajoissa.

Lakia sovelletaan kaikkiin henkilörekistereihin sekä kaikkeen henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Lakia ei kuitenkaan sovelleta henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisten henkilörekistereistä. Nyt ehdotettavissa säännöksissä on otettu huomioon henkilötietolain keskeiset periaatteet.

Lain 7 §:ssä säädetty käyttötarkoitussidonnaisuus on yksi keskeisimmistä periaatteista. Henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton alkuperäisten 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Lain 8 § on henkilötietojen käsittelyä koskeva perussäännös. Henkilötietoja saa käsitellä muun muassa, jos käsittelystä on säädetty laissa. Tietojen tulee olla lain 9 §:n mukaan myös käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia ja virheettömiä. Niiden tulee olla asianmukaisia ja olennaisia, eivätkä ne saa olla liian laajoja siihen tarkoitukseen, mihin ne on kerätty ja missä niitä myöhemmin käsitellään. Arkaluonteisten tietojen käsittely kielletään lain 11 §:ssä, ja 12 §:ssä määritellään edellytykset, joilla käsittelykiellosta voidaan poiketa. Lain 13 §:ssä määritellään olosuhteet, joiden vallitessa henkilötunnusta voidaan käsitellä. Henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin 8 artiklan 7 kohta edellyttää näiden olosuhteiden määrittelyä.

Julkisuuslainsäädäntö

Julkisuuslaki kattaa julkisuuslainsäädännön keskeiset osa-alueet. Laissa säädetään myös yleisimmistä salassapitoperusteista sekä vaihtelovollisuuden ja asiakirjasalaisuuden välisistä suhteista. Lain on katsottu omalta osaltaan edistävän yhtenäisiin perusteisiin pohjautuvan salassapitolainsäädännön kehittämistä.

Eduskunta hyväksyi salassa pidettäviä viranomaisten asiakirjoja koskevan 24 §:n 1 momentin 23 kohdan seuraavassa muodossa: "asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista ja kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa". Tällä muotoilulla hallintovaliokunta halusi korostaa sitä hallituksen esityksen perusteluista ilmenevää seikkaa, ettei mikään tahansa yksittäinen tuloa koskeva tieto kuulu salassapidon piiriin, vaan että kysymys on tiedoista, joilla laajemmin kuvataan henkilön taloudellista asemaa kokonaisuutena.

Julkisuuslain periaatteet huomioon ottaen ehdotetaan kehitettäväksi muun muassa verotustietojen antamista koskevia säännöksiä. Viranomaisten hallussa olevien henkilötietojen luovuttamiseen sovelletaan julkisuuslain säännöksiä. Lisäksi salassa pidettävien verotustietojen antamiseen sovelletaan nyt ehdotetun lain ohella muualla lainsäädännössä olevia säännöksiä. Viranomaiset voivat laissa säädettyin edellytyksin antaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla toisilleen salassa pidettäviä tietoja.

Lakiehdotuksen ja julkisuuslain välistä suhdetta on selvitetty jäljempänä 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

3.3. Asiakirjojen ja tietojen julkisuus ja salassapito verohallinnossa

Yleistä

Ehdotettu laki noudattaa julkisuuslain omaksumaa periaatetta viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Julkisia olisivat muun muassa veroviranomaisten ohjeet sekä veronsaajien tilityserittelyt ja tilitystietoa sisältävät asiakirjat. Niiden julkisuus määräytyisi julkisuuslain mukaan. Lakiehdotuksessa säädettäisiin erikseen julkisista verotustiedoista, koska pääsääntöisesti verotusasiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot yksittäisen verovelvolli-

sen taloudellista asemaa ja yksityiselämän piiriä koskevana olisivat salassa pidettäviä.

Nykyiseen tapaan tieto yksittäisen verovelvollisen verotuksen lopputuloksesta olisi julkinen verotuksen päättymishetken mukaisena. Henkilön yksityisyyden suojan vuoksi kotikuntaa ja syntymävuotta tarkempia tunnistetietoja ei ehdoteta julkisiksi. Lisäksi julkisia olisivat eräin tarkennuksin nykyiset kiinteistöverotuksen julkiset tiedot, eräiden osakkeiden verotusarvoja koskevat tiedot, veroluokitusaineistoa koskevat tiedot, liike- ja yhteisötunnusrekisteriin sisältyvät tiedot sekä eräät ennakkoperintärekisteriin ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin sisältyvät tiedot.

Uusina asioina muun muassa eräät yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksia koskevat tiedot sekä tilinpäätöstiedot tulisivat julkisiksi.

Lakiehdotuksessa on myös verotuksen tarpeista johtuvat neuvottelusalaisuutta ja salassapidon lakkaamista koskevat säännökset.

Salassa pidettävät verotustiedot

Viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuutta voidaan hallitusmuodon 10 §:n 2 momentin mukaisesti erikseen rajoittaa ainoastaan välttämättömistä syistä. Verotusasiakirjat ja -tiedot koostuvat pääasiassa tiedoista, jotka suoraan tai välillisesti kertovat jotakin verovelvollisten taloudellisesta asemasta. Ne voivat sisältää myös asioita, jotka ovat verovelvollisten liike- tai ammatissalaisuuksia. Nämä tiedot kuuluvat joko hallitusmuodossa säädetyn yksityiselämän suojan piiriin tai niihin on julkisuuslain 24 §:ssä mainituilla perusteilla salassapitointressi.

Veroviranomaisilla on käytettävissään yksittäisen verovelvollisen taloudellista asemaa koskevien tietojen lisäksi muun muassa tietoja verovelvollisen perhesuhteista, huoltosuhteista omaan tai kasvattilapseen, työkyvyttömyyseläkkeistä ja työttömyydestä, invalidiaprosentista, verovelvollisen kuulumisesta kirkkokuntaan, hänen pankkiyhteyksistään ja tietoja turvakiellosta. Nämä tiedot ovat yksityisyyttä koskevana salassa pidettäviä.

Yksittäisestä verovelvollisesta on verohallinnon rekistereissä myös tietoja, jotka ovat julkisia muiden viranomaisten ylläpitämissä, useimmiten yleiseen käyttöön tarkoitetuissa rekistereissä. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi kieli, ammatti, kansalaisuus, asuinkunta

niin sanottuja turvakieltotapauksia lukuunottamatta, kuolinpäivä, kiinteistön ominaisuudet, yrityksen toiminimi, yrityksen toimintakausi alkua- ja loppupäivämäärineen, tilikaudet sekä yhtymän osakkaat ja osakkaiden osuudet. Tiedot annetaan veroviranomaisille yksinomaan verotusta varten. Näiden tietojen määrä on vähäinen pääosin salassa pidettävistä tiedoista koostuvissa verohallinnon rekistereissä. Niitä on tämän vuoksi vaikea erottaa salassa pidettävistä tiedoista. Koska tiedot ovat vaivattomasti saatavissa muiden viranomaisten rekistereistä, niiden julkisuudella verohallinnossa ei olisi sanottavaa käytännön merkitystä. Verohallinnon rekistereihin sisältyy myös tietoja, joissa käsitteiden epämääräisyys ja vaikeus määrittellä julkisuuden ja salassapidon välistä rajaa lisäisivät huomattavasti tulkintaongelmia.

Näistä syistä jatkossakin tarvitaan verotustietojen salassapitoa koskevaa täsmentävää säännöstä. Salassapito ehdotetaan rajattavaksi niin, että verovelvollisen taloudellista asemaa koskevat verotusasiakirjat samoin kuin muut verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, olisivat salassa pidettäviä. Tämä olisi pääsääntö. Kaikki julkiset tiedot tai tietoryhmät lueteltaisiin erikseen. Asiallisesti tilanne ei muuttuisi nykyiseen verrattuna.

Tulo- ja varallisuusverotuksen julkiset tiedot

Verotuksen lopputulosta kuvaavat veroluettelot tai niitä vastaavat nykyiset verotuksen julkiset tiedot ovat Suomessa olleet julkisesti jokaisen nähtävillä vuosikymmenien ajan. Verotuksen julkisten tietojen ei ole tähän saakka yleensä koettu loukkaavan yksityisyyden suojaa. Monet lehdet ovat julkaisseet verotuksen julkisia tietoja, ja ne ovat mahdollistaneet asiaan liittyvän yhteiskunnallisen keskustelun. Verotuksen julkisia tietoja voi tarkastella avoimuuden ja toisaalta yksityisyyden suojan kannalta. Molemmat periaatteet ovat oikeusvaltiossa noudatettavia yleisiä periaatteita, jotka saattavat olla keskenään ristiriidassa.

Verotuksen julkisista tiedoista voi tehdä havaintoja verotuksen tasosta ja sen kohdentumisesta sekä hallinnon toimivuudesta. Suurta yleisöä ovat kuitenkin erityisesti kiinnostaneet yksittäisten julkisuuden henkilöiden tulo- ja varallisuustiedot. On katsottu, että verotuksen julkisilla tiedoilla voi olla edelleen merkitystä myös kansalaisvalvon-

nan näkökulmasta eikä pelkästään inhimillisen uteliaisuuden tyydyttämisen kannalta. Verotietojen julkisuudesta käyty keskustelu on osoittanut, että verotietojen julkisuuden säilyttämisen takana on vahva kansalaismielipide.

Keskusteltaessa verotuksen julkisten tietojen säilyttämisestä tai poistamisesta on esitetty myös vaihtoehto, että julkisia olisivat vain tietyn tulotason ylittävien henkilöiden tiedot tai muutoin merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa olevien henkilöiden tiedot. Ratkaisuun liittyvien rajanvetovaikeuksien vuoksi ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista ratkaista asiaa tällä periaatteella.

Hyväksyessään hallituksen esityksen (HE 30/1998 vp.) viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että kunkin verovelvollisen säännönmukaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta sekä muun muassa maksuunpannuista valtion-, kunnallis- ja kirkollisverosta ovat julkisia tietoja myös vastaisuudessa.

Edellä olevan perusteella verotuksen julkiset tiedot ehdotetaan säilytettäväksi edelleen pääasiallisesti nykyisessä laajuudessa julkisina.

Julkiset tilinpäätöstiedot

Tilinpäätöstiedot ovat tällä hetkellä julkisia Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämässä kaupparekisterissä, mutta salassa pidettäviä verohallinnossa. Julkisuuslain voimaantulon jälkeen on tarpeen yhdenmukaistaa julkisuusperiaatteen soveltamista eri viranomaisten kesken. Verohallinto ja Patentti- ja rekisterihallitus kehittävät parhaillaan yhteistä tunnusjärjestelmää ja yritysrekisteriä. Tähän liittyvä yritystietolaki on valmisteltavana kauppa- ja teollisuusministeriössä. Tavoitteena on, että laki voisi tulla voimaan vuoden 2000 heinäkuun alusta. Verohallinnon hallussa olevien virallisten tilinpäätöstietojen säätäminen julkisiksi loisi edellytyksiä jatkaa yhteisen tunnusjärjestelmän ja yritysrekisterin kehittämistä. Näistä syistä nyt ehdotetussa laissa on säännös niiden yritysten tilinpäätöstietojen julkisuudesta, jotka ovat velvollisia antamaan vastaavat tiedot kaupparekisteriin. Julkisia tulisivat olemaan tuloslaskelma- ja tasetiedot, koska ne ovat selkeästi erotettavissa muista verohallintoon toimitettavista tiedoista, jotka ovat salassa pidettä-

viä. Yrityksen vaatiessa tase olisi julkinen lyhennetyssä muodossa. Tämä selkeyttäisi taseen julkisuutta verohallinnossa, koska verohallinnolla ei ole tietoa niistä yrityksistä, jotka julkistavat kaupparekisterissä lyhennetyt taseen. Tilinpäätöksen liitetiedot eivät olisi julkisia.

Muutoksen toteuttaminen edellyttää vielä Verohallituksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen yhteistyötä. Säännös tulisi sovellettavaksi ensimmäisen kerran vuonna 2002 päättyviltä tilikaudilta annettaviin tietoihin.

3.4. Julkiseksi tuleminen ja julkisten tietojen antaminen

Lakiehdotuksessa on verotuksellisista syistä tarpeen säätää tulo- ja varallisuusverotuksen ja kiinteistöverotuksen julkisten tietojen julkiseksi tulemisen ajankohdasta. Tiedot tulisivat julkisiksi verotuksen päätyttyä.

Varallisuusverolain 26—29 §:ssä tarkoitettujen osakkeiden ja arvopapereiden verotusarvoa koskevan tiedon julkiseksi tuleminen riippuu siitä, määrääkö verotusarvon Verohallitus vai laskeeko sen verovirasto, minkä vuoksi tiedon tulemisesta julkiseksi tarvitaan säännös. Tilinpäätöstiedot ehdotetaan julkisiksi samasta ajankohdasta kun vastaavat tiedot rekisteröidään kaupparekisteriin. Näitä säännöksiä sovellettaisiin julkisuuslain edellä.

Lakiehdotuksen säännöksiä sovellettaisiin niin ikään ennakoperintärekisterin ja arvonnalisäverovelvollisten rekisterin julkisten tietojen antamiseen ja julkaisemiseen.

Lisäksi lakiehdotuksessa on kaksi tietojen julkaisemista koskevaa säännöstä, jotka ovat tarpeen nykyisen tilanteen jatkumiseksi. Toinen koskee korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuden veroasiassa antaman päätöksen julkaisemista sekä keskusverolautakunnan antaman ennakkoratkaisun julkaisemista. Toinen koskee erääntyneitä ja maksamatta olevia veroja eli verojäämiä koskevien tietojen julkaisemista eräissä tapauksissa erikoisperintätoimenpiteenä niin sanotulla protestilistalla.

Julkisten tietojen tuleminen julkiseksi ja tietojen antaminen määräytyisivät muilta osin julkisuuslain mukaan henkilötietolaissa säädetyin edellytyksin.

3.5. Tietojen käsittely verohallinnossa

Lakiehdotuksessa on säännös verohallin-

non oikeudesta käyttää ja käsitellä tiettyä verotusasia varten saatuja tietoja muissakin verohallintolain mukaisissa tehtävissä henkilötietojen suojaa ja asiakirjojen salassapitoa koskevien säännösten estämättä. Vaikka verotukseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä säädetään verolainsäädännössä, säännös selkeyttäisi asiaa ja tulkintatilanteissa vähentäisi verovelvollisten tarvetta antaa samoja tietoja useaan kertaan verohallinnolle. Verohallinnon olisi henkilötietoja käsitellessään otettava huomioon henkilötietojen tarpeellisuus- ja virheettömyysvaatimukset sekä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevat henkilötietolain 12 §:n edellytykset.

3.6. Salassa pidettävien tietojen antaminen

Ehdotukseen on koottu ja ajanmukaistettu pääosin nykyiset salassa pidettävien tietojen antamista koskevat verolakien säännökset. Ehdotuksilla, jotka lisäävät tietojen antamista nykyisestä, pyritään vähentämään talousrikollisuutta ja harmaata taloutta sekä muutoin parantamaan viranomaisten yhteistyötä. Lakiehdotuksessa on muun muassa eräitä keskeisiä tietojen antamista koskevia säännöksiä, joista ei ole muualla säädetty. Säännösten sijoittaminen muita viranomaisia koskeviin lakeihin on arvioitava uudelleen erityislainsäädäntöä koskevan laajemman arvioinnin yhteydessä.

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Ennakkoperintälain mukaan työnantaja ja muu suorituksen maksaja on velvollinen toimittamaan palkasta ja muusta suorituksesta ennakonpidätyksen. Ennakonpidätyksen toimittamista varten palkansaaja on velvollinen antamaan tai esittämään verokortin työnantajalle. Ennakonpidätyksen joutavoittamiseksi on kehitetty niin sanottu suora siirtomenettely, jossa työnantaja tai muu pidätyksenvollinen pyytää verohallinnolta verovelvollisen ennakonpidätyksen ja muut ennakonpidätystä varten tarpeelliset tiedot.

Eläketuloja koskevat pyynnöt poikkeavat palkkoja koskevista siinä, että tietoja pyytessään eläkelaitos ilmoittaa eläkkeen määrän, jonka perusteella Verohallitus ilmoittaa eläkkeensaajan henkilökohtaisen pidätyksen.

Esitykseen ehdotetaan säännöstä, joka mahdollistaa nykyisen käytännön jatkumisen

siten, että verohallinto voi luovuttaa palkan tai eläkkeen maksajan pyynnöstä ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot.

Muun muassa Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat ja vakuutuslaitokset joutuvat maksamaan ennakonpidätyksen alaisia etuuksia kuten työttömyyskorvauksia, päivärahoja sekä erilaisia vakuutuskorvauksia tosiasiallisesti suurelle joukolle koko valtakunnan alueella. Kohderyhmä ei ole etukäteen niiden tiedossa. Verohallinto on luovuttanut tällaiselle etuuden maksajalle tunnistetiedot sekä ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot kaikista verovelvollisista.

Henkilötietolain mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta, ja henkilötietojen suojaa koskeva direktiivi edellyttää käyttötarkoitussidonnaisuuden säätämistä kansallisella tasolla. Ennakonpidätystietojen käsittelyn tarkoituksenmukaisuutta voidaan harkita silloin, kun henkilölle ei makseta edellä tarkoitettuja päivärahoja tai muita etuisuuksia. Menettelyä voidaan kuitenkin perustella sillä, että se on etuuden maksajalle, etuuden saajalle ja verohallinnolle hallinnollisesti joustava. Tietosuojan kannalta olisi kuitenkin perusteltua, että verohallinto luovuttaisi vain sitä verovelvollista koskevat tiedot, jota asia koskee. Lakiin ehdotetaan tätä koskevaa säännöstä. Tiedot luovutettaisiin yleensä teknisen käyttöyhteyden avulla. Vuoden 2001 lokakuun 24 päivään päättyvän siirtymäkauden aikana noudatettaisiin nykyistä käytäntöä.

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteeseen ilmoittamiseen

Veroviranomaiset voisivat jatkossakin antaa oma-aloitteisesti toiselle viranomaiselle tai elinkeinotukea myöntävälle yhteisölle taikka eläke- tai tapaturmavakuutuslaitokselle salassapitosäännösten estämättä tietoja verotuksen toimittamisen yhteydessä ilmi tulleista seikoista, joiden perusteella on syytä epäillä, että julkisista varoista maksettavia avustuksia ja tukia on käytetty väärin. Tietoja voitaisiin antaa sosiaaliturvan maksuvelvollisuuden laiminlyöntitilanteissa. Ehdotus vastaa verohallintolain 5 a §:n säännöstä. Tietojen antaminen on edelleen tarpeen muun muassa talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi, eikä sillä ole tarkoitettu laajentaa verohallinnon tehtäviä sii-

tä, mitä niistä on säädetty verohallintolain 2 §:ssä. Verohallinto voi verohallintolain 7 §:n mukaan ilmoittaa verorikoksen ja kirjanpitorikoksen syyttäjälle ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tilanteissa. Tätä vastaisi ehdotus verorikosten ja kirjanpitorikosten esitutkintaa, syytteenpanoa ja tuomioistuinkäsittelyä varten tarvittavien tietojen antamisesta syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle.

Tietojen antaminen esitutkinta- ja syyttäväviranomaisille

Tietojen antamista esitutkinta- ja syyttäväviranomaisille sekä yritys-, elinkeino-, työllistämisen- ja muille julkisia tukia myöntäville tahoille ehdotetaan lisättäväksi.

Poliisin rikostorjuntatyötä on viime vuosina entistä enemmän pyritty painottamaan ennalta estävään työhön. Myös valtioneuvoston tekemän talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskevan periaatepäätöksen strategiaan kuuluu torjuntatyön painopisteen siirtäminen ennalta estäviin toimenpiteisiin. Periaatepäätöksessä edellytetään muun muassa viranomaisten yhteistointa estävien salassapitosäännösten uudistamista sekä talousrikoksilla saadun hyödyn takaisinsaannin tehostamista.

Säännöstäsoilla keskeisimmäksi viranomaisten välillä yhteistyötä haittaavaksi tekijäksi on muodostunut poliisilta puuttuva oikeus saada pyynnöstä käyttöönsä verotusta koskevia tietoja silloin, kun rikoksen esitutkinta ei ole vireillä. Nykyisin tietoja voidaan antaa vasta, kun esitutkinnan aloittamista koskeva päätös on tehty. Verotusta koskevat lisätiedot olisivat tarpeen erityisesti silloin, kun harkitaan esitutkinnan aloittamista talousrikoksissa, joiden lähtötiedot usein ovat monisyisiä ja vaikeaselkoisia. Näistä syistä ehdotetaan, että verohallinto voisi antaa poliisille yksittäistapauksessa pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä salassa pidettäviä verotustietoja jo ennen varsinaisen esitutkinnan aloittamista. Kysymys voi olla konkreettisen rikoksen ennalta estämisestä tai keskeyttämisestä tai jo tapahtuneen epäillyn rikollisen teon esitutkintaedellytysten selvittämisestä. Tietojen antaminen edellyttäisi, että syyttäjä tai esitutkintaviranomainen yksilöisi asian, jota koskeviin toimenpiteisiin verotusta koskevia tietoja tarvittaisiin. Tietoja ei olisi mahdollista luovuttaa pelkästään yleistä rikostorjuntaa tai valvontaa varten eikä mas-

saluovutuksena.

Rikoksilla saadun taloudellisen hyödyn jäljittäminen on viime vuosina noussut erääksi talousrikostorjunnan painopistealueeksi. Poliisille ehdotettu oikeus saada tietoja rikosten ennalta estämisestä ja selvittämistä varten merkitsisi oikeutta saada tietoja myös rikoksella saadun taloudellisen hyödyn jäljittämiseen silloin, kun jäljittäminen liittyy rikoksen ennalta estämiseen tai selvittämiseen.

Rahanpesun selvittämisjärjestelmää voidaan pitää erityisenä osana rikoksella saadun hyödyn jäljittämistä. Veroviranomaisen hallussa olevat tiedot ovat useissa tapauksissa välttämättömiä rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Ehdotus verotusta koskevien tietojen antamisesta poliisille rikosten ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi täydentäisi myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) tietojen saantia koskevia säännöksiä ja edistäisi viranomaisten yhteistyötä rahanpesun torjunnassa.

Liiketoimintakiellosta annettua lakia muutettiin vuoden 1998 maaliskuun alusta. Lainmuutoksen (1220/1997) yhtenä tavoitteena oli tehostaa liiketoimintakiellon edellytysten selvittämistä ja kiellon noudattamisen valvontaa. Lailla laajennettiin velvollisuuksia tutkia kiellon edellytyksiä ja valvoa kieltoa. Poliisin oikeus saada verotustietoja verotuslain 132 §:n nojalla ei kata kaikkia niitä tarpeita, joihin poliisi tarvitsee verotustietoja liiketoimintakiellon valvomiseksi. Kun liiketoimintakiellosta annetun lain muutosta valmisteltiin, asiasta ei ehdotettu lakiin säännöstä, vaan poliisin tietojensaantioikeuden laajentaminen jätettiin ratkaistavaksi verolainsäädännön asianomaisten muutosten yhteydessä. Näistä syistä ehdotetaan nyt säännöstä, jonka mukaan verotustietoja voitaisiin antaa poliisille myös liiketoimintakiellon määraamistä tai pidentämisestä koskevaa tutkintaa sekä liiketoimintakiellon valvontaa varten.

Ehdotetut muutokset luovat edellytykset aiempaa laajemmalle yhteistoiminnalle talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa sekä rikoksilla saadun hyödyn jäljittämisessä.

Tietojen antaminen muille viranomaisille

Ehdotus työnantajan tai muun tulonmaksajan tunnistetietojen sekä ulosottoa ja muuta täytäntöönpanoa varten tarpeellisten verotus-

tietojen antamisesta ulosottoviranomaisille koskisi pääasiassa muiden kuin verosaatavien ulosottoa. Ehdotettu säännös on ulosottolain (37/1895) vastaavaa säännöstä (3 luvun 34 f §) (171/1997) laajempi ja tarpeen, jotta ulosottoviranomaisten tiedonsaantioikeus ei supistuisi nykyisestä.

Väestötietojärjestelmän tarkistamista varten tarpeellisia tietoja ehdotetaan annettavaksi nykyistä käytäntöä vastaavasti rekisterihallintolaissa (166/1996) tarkoitetuille viranomaisille. Vastaavasti arpajaisia ja niistä suoritettuja veroja koskevat tiedot ehdotetaan nykyiseen tapaan annettavaksi arpajaisten toimeenpanoa koskevia lupia myöntäville viranomaisille.

Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi valtiokonttorin oikeudesta saada verohallinnolta lainojen, korkotukien ja valtiontakausten maksamista ja perintää sekä maksuvapautuksia varten tarpeelliset verotustiedot verovelvollista koskevine tunnistetietoineen. Muilta osin valtiokonttorin tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavista tiedoista on säädetty erikseen.

Tietojen antamista koskevat muut ehdotukset

Ehdotus verohallinnon oikeudesta antaa verotustietoja salassapitosäännösten estämättä esimerkiksi yksityisen etujen ja oikeuksien toteuttamiseksi lakiehdotuksessa erikseen säädetyissä tapauksissa vastaa verotuslain 132 §:n 3 momenttia.

Ehdotus konkurssipesän pesänhoitajan oikeudesta saada konkurssipesän selvittämiseksi tarpeellisia verotustietoja on uusi säännös, joka loisi edellytykset selvittää konkurssipesä lainmukaisesti sekä velkojien että velallisten oikeudet turvaavalla tavalla. Oikeus tiedonsaantiin ei enää riippuisi velkojan asemasta. Konkurssipesän pesänhoitaja ei olisi eri asemassa kuin käräjäoikeuden määräämä pesänselvittäjä, jolla on oikeus vastaaviin, pesän selvittämiseksi tarpeellisiin tietoihin. Ehdotettu säännös yhdenmukaistaisi tietojen antamisen. Verosaatavien osalta tietoja voitaisiin antaa julkisuuslain säännösten perusteella.

Ehdotus tulo- ja varallisuusverotuksen sekä kiinteistöverotuksen julkisten tietojen antamisesta kunnille vastaa pääosin nykyistä verotuslain säännöstä. Kunta tarvitsee näitä tietoja myös veronsaajana. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että tiedot annettaisiin verovelvollista koskevine tunniste- ja osoitetietoineen.

Uutena asiana ehdotetaan, että kunnan viranomaisen pyynnöstä verohallinto voisi antaa salassapitovelvollisuuden estämättä myös veronhuojennusasioiden ratkaisemista varten tarvittavat tiedot. Ehdotus joustavoitaisi veronhuojennusta koskevien asioiden käsittelyä.

Tietojen antaminen ulkomaiselle viranomaiselle

Verotustietojen antamisesta ulkomaiden viranomaisille säädetään useissa laeissa ja kansainvälisissä sopimuksissa. Näitä ovat muun muassa sellaisenaan Suomea sitova Euroopan yhteisöjen neuvoston asetus (ETY) n:o 218/92 hallinnollisesta yhteistyöstä välillisen verotuksen (ALV) alalla, keskinäisestä virka-avusta verotuksen alalla Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annettu laki (1220/1994), joka perustuu Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiiviin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisestä avusta välittömien ja välillisten verojen alalla 77/799/ETY, OECD:n ja Euroopan neuvoston yleissopimus veroasioissa annettavasta keskinäisestä virka-avusta (SopS 21/95) sekä kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevat sopimukset, joita Suomi on tehnyt eri valtioiden kanssa, samoin kuin verotusta koskevat virka-apusopimukset. Niissä on määriteltä, mitä veroja tietojen antaminen koskee, mitkä tiedot on pidettävä salassa sekä mihin tarkoitukseen ja minkä viranomaisen toimesta tietoja voidaan pyytää.

Suomen tekemien verosopimusten tietojen vaihtoa koskevat artikkelit noudattavat pääasiassa OECD:n malliverosopimusta. Sen mukaan sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on vaihdettava keskenään sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä verosopimuksen tai sopimusvaltioiden verosopimuksen piiriin kuuluvia veroja koskevan sisäisen lainsäädännön soveltamiseksi, jollei tämän lainsäädännön perusteella tapahtuva verotus ole sopimuksen vastainen. Sopimusvaltion ei kuitenkaan tarvitse ryhtyä hallintotoimiin, jotka poikkeavat sen omasta tai toisen sopimusvaltion lainsäädännöstä tai hallintokäytännöstä. Sopimusvaltion ei myöskään tarvitse antaa tietoja, joita sen tai toisen sopimusvaltion lainsäädännön tai säännönmukaisen hallintomenettelyn mukaisesti ei voida hankkia. Sopimusvaltion ei

tarvitse antaa tietoja, jotka paljastaisivat liikesalaisuuden taikka teollisen, kaupallisen ja ammatillisen salaisuuden tai elinkeinotoiminnassa käytetyn menettelytavan, taikka tietoja, joiden ilmaiseminen olisi vastoin yleistä järjestyä.

Verotustietoja annettaisiin ulkomaiden viranomaisille sen mukaan kuin julkisuuslain 30 §:ssä säädetään. Tämän vuoksi tähän lakiin ei ehdoteta erillistä säännöstä ulkomaiselle veroviranomaisille annettavista tiedoista. Henkilötietoja voidaan siirtää henkilötietolain 22 ja 23 §:ssä säädettyin edellytyksin, kun kysymyksessä on esimerkiksi verosopimuksiin perustuva tietojen luovutus. Henkilötietojen vieminen Internetin avoimeen tietoverkkoon merkitsee henkilötietojen siirtoa niin sanottuihin kolmansiin maihin.

3.7. Eräiden säännösten kumoaminen

Tässä esityksessä ehdotetut säännökset (4—6 §, 8—13 §, 16—18 §, 19 §:n 1 kohta, 20 §, 22 §:n 3 ja 5 kohta sekä 21—24 §) vastaavat joko nykyistä käytäntöä taikka asiasisällöltään keskeisiltä osin taikka eräin laajennuksin muihin verolakeihin sisältyviä säännöksiä, jotka ehdotetaan kumottaviksi. Kumottaviksi tulisivat

- 1) verotusmenettelystä annetun lain 93 a § ja 95 §:n 3 momentti,
- 2) ennakkooperintalain 60 §,
- 3) kiinteistöverolain 23 ja 34 §,
- 4) varainsiirtoverolain 64 §:n 4 momentti,
- 5) verohallintolain 14 §:n 4 momentti
- 6) arvonlisäverolain 172 §:n 2 momentti, 212, 212 a, 213, 217 ja 219 §,
- 7) arpajaisverolain 20 §,
- 8) korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n 1 momentti sekä
- 9) ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 9 §:n 1 momentti.

Nyt ehdotettavalla lailla kumottaisiin myös verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten annettu laki.

4. Esityksen vaikutukset

Vaikutukset kansalaisiin

Verovelvollisen ja kansalaisen kannalta lakiehdotuksen säännökset eivät muuta nykyistä tilannetta. Yleishyödyllisille yhteisöille myönnettyjä veronhuojennuksia koskeva ehdotus parantaa kansalaisten mahdollisuuksia saada tietoja julkisen vallan käytöstä näissä

asioissa ja tuo ne uudestaan julkisen valvonnan piiriin. Tilinpäätöstietojen julkisuus parantaisi tietojen saatavuutta. Julkisuudella voi jossain määrin olla myös valvonnallista merkitystä.

Esityksessä on ehdotettu laajennettavaksi salassa pidettävien tietojen antamista viranomaisille eräissä tapauksissa, mikä palvelee sekä verovelvollisen etua että parantaa mahdollisuuksia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan.

Hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Eräät ehdotukset lisäävät viranomaisyhteistyötä. Muun muassa ehdotukset tietojen käytöstä verohallinnossa ja tietojen antamisesta kunnalle veronhuojennusasioiden ratkaisemiseksi parantavat osaltaan asiakaspalvelua. Ehdotukset esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten sekä eräitä julkisia tukia myöntävien viranomaisten tiedonsaannin lisäämisestä liittyvät talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseen.

Verotuksen julkisia tietoja koskevat ehdotukset sekä tietojen antaminen kunnille tunnistetietoineen lisäävät jonkin verran hallinnon työtä ja kustannuksia. Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevan ehdotuksen vaikutukset työmääriin riippuvat toteutettavasta tietotekniikasta. Ehdotukset tietojen antamisesta konekielisinä muun muassa tukia myöntäville ja rekisterihallintolaissa tarkoitettuihin viranomaisille lisäävät tietojärjestelmäkustannuksia. Niitä lisää myös ehdotus, joka koskee ennakonpidätystä koskevien tietojen antamista teknisen käyttöyhteyden avulla esimerkiksi vakuutusyhtiöille tai muille, jotka maksavat valtakunnallisesti etuuksia ennalta määräämättömille henkilöille. Tietojärjestelmien valmistuskustannukset arvioidaan noin 2 miljoonaksi markaksi.

5. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallituksen ja eräiden keskeisten tahojen kanssa.

Valmistelun kuluessa vuonna 1998 esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja usealta ministeriöltä, verotustietoja käyttäviltä viranomaisilta sekä järjestöiltä ja yhteisöiltä. Lausuntonsa antoivat muun muassa oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Kansaneläkelaitos, Korkein hallin-

to-oikeus, Patentti- ja rekisterihallitus, Valtiokonttori, Väestörekisterikeskus sekä järjestöistä Suomen Kuntaliitto ja Veronmaksajain Keskusliitto. Lausunnonantajien yleisarvio ehdotuksista oli myönteinen. Saaduista lausunnoista on laadittu valtiovarainministeriössä tiivistelmä. Yli kolmenkymmenen lausunnon pohjalta valmistelua on jatkettu yhteistyössä Verohallituksen kanssa, ja työskentelyn eri vaiheissa on oltu yhteydessä useisiin tahoihin.

Eduskunnan lausuma

Eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (EV 303/1998 vp.) edellytettiin, että verotustietojen julkisuus säilytetään nykyisellään. Tämä on otettu valmistelussa huomioon.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Verohallinnon ylläpitämän liike- ja yhteisötunnusrekisterin julkisista tiedoista on tar-

koitus säätää yritystietolaissa, jota koskeva hallituksen esitys on suunniteltu annettavaksi eduskunnalle kuluvan syksyn aikana. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan vuoden 2000 heinäkuun alusta, jolloin tämän lakiehdotuksen 8 § olisi muutettava viittaussäännöksi yritystietolakiin. Samassa yhteydessä olisi kumottava tämän lakiehdotuksen 9 §:n 3 momentti, joka koskee ennakkoprintärekisteristä poistettua verovelvollista koskevan tiedon julkaisemista.

7. Riippuvuus kansainvälisistä velvoitteista ja sopimuksista

Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin keskeiset periaatteet on ehdotuksessa otettu huomioon siten, että lähtökohtana ovat olleet henkilötietolakiin ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin sisältyvät direktiivin ja tietosuojasopimuksen keskeiset periaatteet.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin yksittäistä verovelvollista koskeviin asiakirjoihin (*verotusasiakirjat*) ja näihin asiakirjoihin sisältyviin tietoihin (*verotustiedot*). Verovelvolliseen rinnastetaan yksittäinen pidätysvelvollinen ja tiedonantovelvollinen sekä muu yksittäinen henkilö, yhteisö, yhtymä ja kuolinpesä. Viranomaisen asiakirjan käsite on sama kuin julkisuuslaisissa. Verotusasiakirjoja ovat yksittäistä verovelvollista koskevat asiakirjat, jotka ovat verotusta varten annettu verohallinnolle tai laadittu verohallinnossa. Käsitteenä verohallinnossa laadittu asiakirja on tarkoitettu kattavaksi ja tarkoittaa myös verohallinnon rekisteriin merkittyjä tietoja riippumatta siitä, ovatko tiedot sähköisessä muodossa. Verotusasiakirjat sisältävät muun muassa verotuksen toimittamista, verojen ja maksujen kantoa, perintää sekä verovalvontaa varten annettuja tai laadittuja tietoja.

Määrittely vastaa verohallintolain 2 §:n mukaisia verohallinnon tehtäviä.

Lakia sovellettaisiin kaikkiin verohallinnon toimivaltaan kuuluvia veroja ja veronluonteisia maksuja koskeviin tietoihin ja asiakirjoihin, muun muassa tulo- ja varallisuusveroa, yhteisöveroa, kunnallisveroa, kirkollisveroa, kiinteistöveroa, lähdeveroa ja korkotulon lähdeveroa, perintö- ja lahjaveroa, arvonlisäveroa, vakuutusmaksuveroa, leimaveroa, varainsiirtoveroa ja arpajaisveroa sekä mahdollista rakennusveroa koskeviin tietoihin. Lakia sovellettaisiin myös työnantajan sosiaaliturvamaksua, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua ja metsänhoitomaksua koskeviin tietoihin.

Lakia sovellettaisiin myös kunnan ja seurakunnan viranomaiseen sen käsitellessä veronhuojennusasia.

Laki soveltuisi myös liikevaihtoveroa ja luottoveroa koskeviin tietoihin. Vaikka näitä veroja koskevat säännökset on kumottu tämän lain voimaan tullessa, niiden perusteella saadut tiedot ovat edelleen verohallinnolla.

Lakia ei sovellettaisi asiakirjoihin, jotka sisältävät yksittäisen veronsaajan tilitystietoja. Veronsaajaa koskevien tilityserittelyjen ja muiden erilaista verotulojen tilitystietoa si-

sältävien verotuksen asiakirjojen julkisuus määräytyisi siten julkisuuslain mukaan. Verotusasiakirjoja, jotka koskevat veronsaajaa verovelvollisominaisuudessa, käsiteltäisiin samalla tavoin kuin muita verovelvollisia koskevia asiakirjoja.

Lakia ei sovellettaisi esimerkiksi koirave-roa koskeviin asiakirjoihin ja tietoihin eikä tullihallinnon ja Ajoneuvohallintokeskuksen toimivaltaan kuuluviin verotusta koskeviin asiakirjoihin ja tietoihin, koska niitä ei anneta verohallinnolle eikä asiakirjoja laadita verohallinnossa. Niistä säädetään siten erikseen. Sellaisiin Ajoneuvohallintokeskuksen toimivaltaan kuuluviin veroihin samoin kuin Ahvenanmaan lääninhallituksen kantamiin moottoriajoneuvoveroihin ja polttoainemaksua koskeviin veronhuojennusasioihin, jotka käsitellään verohallinnossa, sovelletaan kuitenkin tämän lain säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tätä lakia sovelletaan myös muutoksenhakuviranomaisille, kuten korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja hallinto-oikeudelle, taikka muille viranomaisille annettuihin tai näissä viranomaisissa laadittuihin asiakirjoihin, joihin sisältyy 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Lain säännöksiä sovellettaisiin edelleen valtiovarainministeriön asettamissa lautakunnissa, kuten yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnassa ja lahjoitusten verovapauslautakunnassa käsiteltäviin, verotustietoja sisältäviin asiakirjoihin. Lakia sovellettaisiin myös veroasiamiehiin, keskusverolautakuntaan ja ulosottoviranomaisiin. Oikeudesta olla läsnä verotuksen oikaisulautakunnan kokouksessa säädetään verohallintolain 4 b §:ssä.

2 §. *Suhde muihin säädöksiin.* Julkisuuslaki on viranomaisten asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskeva yleislaki, jonka rinnalla tulevat sovellettavaksi niinkään yleislakina pidettävän henkilötietolain säännökset. Nyt ehdotetun lain säännöksiä sovellettaisiin ensijaisina julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin nähden. Jos tässä laissa tai muussa laissa ei toisin säädetä, edellä mainitut yleislait tulisivat muilta osin sovellettaviksi ilman erityistä tässä laissa olevaa säännöstä tai viittausta.

Julkisuuslain julkisuusperiaatetta (1 §) sekä viranomaisen ja asiakirjan määritelmää koskevia säännöksiä (4 ja 5 §) samoin kuin asiakirjan julkiseksi tuloajankohtaa koskevia säännöksiä (6 ja 7 §) noudatettaisiin myös verotusasiakirjoihin ja niihin sisältyviin tietoihin siltä osin kuin tässä laissa ei toisin

säädetä. Tiedonsaanti julkisesta asiakirjasta (9 §), tiedon antaminen asiakirjan julkisesta osasta (10 §) ja oikeus saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta (12 §) määräytyisivät julkisuuslain säännösten nojalla. Niin ikään asiakirjan pyytämiseen sovellettaisiin julkisuuslain 13 §:n säännöstä. Julkisuuslakia sovellettaisiin myös asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtämiseen toiselle viranomaiselle (15 §) samoin kuin asiakirjan antamistapoihin (16 §). Julkisuuslain 5 luku, joka koskee viranomaisen velvollisuutta edistää tiedon saantia ja hyvää tiedonhallintatapaa, tulisi kokonaisuudessaan sovellettavaksi. Asiakirjasalaisuuteen, vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sovellettaisiin julkisuuslain 22 ja 23 §:ää.

Henkilötunnuksen käsittelyyn ja siten myös tiedon antamiseen siitä sovellettaisiin henkilötietolain 13 §:ää.

Muun viranomaisen tehtävän hoitaminen edellyttää usein salassa pidettävän tiedon saamista veroviranomaisilta, mistä säädetään asianomaisen viranomaisen toimivaltaa säätelevässä laissa. Näitä muihin lakeihin sisältyviä erityissäännöksiä on useita, ja niitä sovellettaisiin täydentävästi mainittuihin yleislakeihin nähden. Muuhun lakiin sisältyvää säännöstä sovellettaisiin ensisijaisesti myös nyt ehdotetun verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevan lain säännökseen nähden silloin, kun sitä voidaan pitää tästä laista poikkeavana erityissäännöksenä. Asia on tältä osin ratkaistava kussakin tapauksessa erikseen.

Salassa pidettävän tiedon antamisen yleisistä perusteista säädetään julkisuuslain 26 §:ssä, arkistoon siirrettyjen asiakirjojen antamisesta 27 §:ssä ja viranomaisen luvasta salassa pidettävän asiakirjan saamiseen 28 §:ssä.

Salassa pidettävien tietojen antamisesta toiselle viranomaiselle otettaisiin nyt ehdotettuun lakiin julkisuuslakia ja henkilötietolakia täydentävät erityissäännökset (15–20 §), jotka tulisivat sovellettaviksi yleislain säännösten edellä, eräin osin niitä täydentäen. Salassa pidettävän tiedon antaminen muissa tapauksissa toiselle viranomaiselle määräytyisi julkisuuslain 29 §:n mukaan, ellei muussa laissa toisin säädetä. Siten salassa pidettävän tiedon antamiseen esimerkiksi muutoksenhakuviranomaiselle sen käsitellessä verovalitusta sovellettaisiin julkisuuslain 29 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

Salassa pidettävään viranomaisen asiakir-

jaan tehtävästä salassapito- ja luokitusmerkinnästä säädetään julkisuuslain 25 §:ssä. Verotusasiakirjojen salassapidon lakkaamisesta säädetäisiin tämän lain 24 §:ssä. Salassapidosta poikkeamista ja sen lakkaamista koskevaa julkisuuslain 7 lukua sovellettaisiin muilta osin.

Tässä laissa ehdotetun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin rangaistus rikoslain nojalla. Julkisuuslaissa on tältä osin viittaussäännös rikoslain asianomaisiin säännöksiin, minkä vuoksi tähän lakiin ei ole tarpeen ottaa rangaistusta koskevia säännöksiä.

Ongelmana on ollut se, voidaanko verotustietoja antaa yksityisen tai toisen viranomaisen laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi. Julkisuuslain 26 §:n 2 momentin 1 kohdan sananmuoto mahdollistaa säännöksen soveltamisen edellä mainittuihin tapauksiin. Esimerkiksi metsäkeskuksille voitaisiin antaa julkisuuslain perusteella verotustietoja niiden maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 20 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Perinnän ja verotarkastuksen ongelmana on ollut se, voidaanko verotarkastajien tekemiä verotusta koskevia ehdotuksia sekä perintäasioita perustella muuta henkilöä kuin verovelvollista koskevilla tiedoilla. Julkisuuslain 26 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan salassa pidettäviä tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tiedot antavan viranomaisen hoidettavaksi kuuluvan korvauksen tai muun vaatimuksen toteuttamiseksi. Vaatimuksella on julkisuuslain perustelujen mukaan laaja sisältö ja se tarkoittaa sekä yksityisoikeudellisia että julkisoikeudellisia saatavia ja muita suorituksia. Lainkohta tulisi sovellettavaksi näihin tilanteisiin.

Verotusta koskevia tietoja olisi lainkohdan mukaan mahdollista käyttää myös, jos verohallintoon kohdistuu sen toiminnasta aiheutuva vaade. Jos verohallinto ei tällöin myönnä esimerkiksi takaisinsaantikannetta oikeaksi, vaan puolustaa omaa vaadettaan, voi syntyä tarve käyttää salassapidettäviä, kolmatta koskevia tietoja. Tämän vuoksi tähän lakiin ei ehdoteta näistä erityistä säännöstä.

Samoin viranomaisen voisi antaa salassapidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämättöntä tehtävän suorittamiseksi. Julkisuuslain

26 §:n perusteella muutoin salassa pidettäviä tietoja voitaisiin antaa esimerkiksi poliisille virka-apua pyydettyä sekä konkurssipesän pesähoitajalle takaisinsaantiasian hoitamiseksi.

3 §. *Verotustietojen julkisuus ja tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan julkisuuslain omaksumaa periaatetta vastaavaa säännöstä verotustietojen julkisuudesta. Säännös selkeyttäisi verotusasiakirjojen ja tietojen suhdetta julkisuusperiaatteen, koska yksittäistä verovelvollista koskevat asiakirjat ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Verotuksen julkiset tiedot muodostavat poikkeuksen tästä periaatteesta. Tämän mukaisesti verotustiedot olisivat julkisia siten kuin ne määritellään tämän lain 2 luvussa. Verotustietojen salassapidosta säädetäisiin lain 4 §:ssä.

Veroviranomaisten toiminta samoin kuin verohallinnon laatimat ohjeet ja vastaavat muut verohallinnossa laaditut asiakirjat olisivat julkisia yleisten julkisuutta koskevien säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tiedonsaantioikeudesta julkisesta verohallinnon hallussa olevasta verotusasiakirjasta. Jokaisella olisi oikeus saada tieto tällaisesta asiakirjasta siten kuin julkisuuslaissa säädetään, ellei tästä laista muuta johdu. Esimerkiksi kiinteistöjä ja eräiden osakkeiden verotusarvoja koskevien tietojen julkiseksi tulon ajankohdasta säädetään lakiehdotuksen 6 §:ssä, tilinpäätöstietojen julkisuudesta 7 §:ssä sekä ennakkoperintärekisterin ja arvonlisäverovelvollisten rekisterin julkisten tietojen antamisesta 9 §:ssä.

Henkilötietolain 3 §:ssä henkilötiedon määritelmä on laajennettu koskemaan kaikkia luonnollista henkilöä koskevia tietoja, kuten hänen toimimistaan liikkeen- tai ammatinharjoittajana. Tämä olisi erityisesti otettava huomioon sovellettaessa nyt ehdotettuja julkisia tietoja koskevia säännöksiä. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa on henkilötietojen antamista koskeva säännös. Sen perusteella veroviranomaisen olisi tietoja antaessaan erityisesti selvitettävä tietojen saajan käyttötarkoitus ja se, että saaja on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten nojalla oikeutettu tietojensaantiin. Vaikka tiedot olisivat julkisia, tietoja annettaessa olisi varmistuttava, että julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettujen edellytykset täyttyvät. Tätä selvittämiselvelvollisuutta ei kuitenkaan olisi, jos kyse on henkilön asemaa, tehtäviä

ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämässä kuvaavista tiedoista, jotka ovat yleisesti saatavilla. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 8 kohtaa koskevan hallituksen esityksen perustelujen mukaan henkilön yksityisyyden suojaa turvaavat edut eivät perustelujen mukaisissa tapauksissa syrjäytä rekisterinpitäjän tai sivullisen intressejä. Lainkohta mahdollistaa henkilötietojen käsittelyn, jos lainkohdassa tarkoitettuja tietoja käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. Lainkohta soveltuisi erityisesti nyt ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitettun liike- ja yhteisötunnusrekisterin sekä 9 §:ssä tarkoitettujen ennakkoperintärekisterin ja arvonnalisäverovelvollisten rekisterin sisältämiin elinkeinonharjoittajia koskeviin julkisiin tietoihin.

4 §. *Salassa pidettävät verotustiedot.* Verotusasiakirjat sisältävät pääosin yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja, joiden suojan tarve muodostaa hallitusmuodon 10 §:n 2 momentin tarkoittaman välttämättömän syyn rajoittaa oikeutta saada verotusasiakirjoista tietoja. Pykälän 1 momentissa määritellään verotusasiakirjojen salassapito viittamalla 5—9 §:ään, joissa säädetään niistä tiedoista, jotka verohallinnossa ovat julkisia. Lisäksi verojaamätietojen julkaisemisesta erikoisperintänä säädetäisiin 21 §:ssä. Kaikki muut tässä laissa tarkoitettut yksittäisen verovelvollisen taloudellista asemaa koskevat verotusasiakirjat sekä muut asiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, olisivat salassa pidettäviä. Lakia sovellettaessa verovelvolliseen rinnastettaisiin 1 §:n 1 momentin mukaisesti yksittäinen pidätysvelvollinen ja tiedonantovelvollinen sekä muu yksittäinen henkilö, yhteisö, yhtymä ja kuolinpesä, joita koskevat tiedot olisivat siten salassa pidettäviä.

Julkisuuslainsäädännön valmistelun yhteydessä on katsottu, että viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on voitava kehittää salassapitosäännösten estämättä. Salassa pidettävän tiedon saa julkisuuslain mukaan luovuttaa vain, jos niin lailla säädetään. Asia edellyttää nimenomaista säännöstä asianomaisen viranomaisen toimivaltaa säätelevässä laissa. Julkisuuslain perustelujen mukaan tämä merkitsee sitä, että säännöksestä tulee ilmetä tiedon luovutuksen sallittavuus salassapitosäännöksistä riippumatta, samoin kuin se, mitkä salassapitoperusteet säännös syrjäyttää. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä sa-

lassa pidettävien verotustietojen käsittelystä ja antamisesta. Lainkohdan mukaan verohallinto voi käsitellä ja antaa tietoja salassa pidettävästä asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä siten kuin tässä laissa säädetään.

Asianosaisella olisi oikeus saada tieto salassa pidettävästä verotusasiakirjasta ja tiedosta siten kuin julkisuuslain 11 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan asiaa koskevaa viittaussäännöstä. Asianosaisella tarkoitettaisiin verovelvollisen lisäksi myös muun muassa veroasiamiestä. Verovelvollisella ja ennakkoratkaisun tai ennakkotiedon hakijalla sekä sillä, jolla on oikeus hakea muutosta verotukseen, on verotukseen liittyvää asiaa tai muutoksenhakua varten oikeus saada tieto sellaisen verotusta koskevan asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa asian käsittelyyn. Näissä tapauksissa asianomaisen tietojensaantioikeus määräytyisi siten julkisuuslain mukaisesti.

Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaisesti salassa pidettävän tiedon pyytäjän on ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat samoin kuin tarvittaessa tieto siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Tieto asiakirjasta voitaisiin jättää antamatta myös asianosaiselle tietyissä tilanteissa. Näistä tilanteista säädetään julkisuuslain 11 §:n 2 ja 3 momentissa. Tiedon antamatta jättäminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi ilmiantokirjeiden osalta, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä tai yksityistä etua.

2 luku. Verohallinnon julkiset tiedot

5 §. *Tulo- ja varallisuusverotuksen julkiset tiedot.* Tulo- ja varallisuusverotuksen tiedot ehdotetaan julkisiksi pääsääntöisesti samassa laajuudessa kuin ne ovat nykyisinkin.

Nykyisin verotuksen julkisia tietoja ovat kunkin kunnan osalta verovelvollisen verotusta varten tarpeelliset tiedot:

- verovelvollisista (muun muassa nimi ja osoite),
- valtionverotuksessa verotettavasta ansiotulosta,
- valtionverotuksessa verotettavasta pääomatulosta ja varallisuudesta,
- kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta,
- maksuunpannusta valtion- ja kunnallis-

verosta,

— sairausvakuutusmaksusta ja kirkollisverosta,

— verojen ja maksujen sekä veronkorotusten yhteismäärästä,

— ennakosta sekä veronkannossa maksettavista ja palautettavista määristä (jäännösverot ja ennakonpalautukset) ja veron koko määrästä vastuussa olevista henkilöistä.

Nämä tiedot olisivat jatkossakin julkisia jäljempänä mainituin rajoituksin.

Pykälän 1 momentin 1 virkkeen mukaisesti verovelvollisen julkisina yksilöintitietoina ehdotetaan nimen ohella käytettäväksi syntymävuotta ja kotikuntaa, jollei julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietolain (507/1993) 25 §:n 4 momentista muuta johdu. Niin sanottuja turvakieltopäätöksiä tehdään molempien edellä mainittujen lainkohtien nojalla. Henkilön kotikunta ei olisi julkinen silloin, kun julkisuus saattaisi vaarantaa henkilön tai hänen perheensä terveyden tai turvallisuuden. Henkilön yksityisyyden suojan vuoksi kotikuntaa ja syntymävuotta tarkempia tietoja ei ehdoteta julkisiksi. Tietoa, johon on yhdistetty henkilön osoite ja varallisuus, saatettaisiin jopa käyttää rikollisiin tarkoituksiin. Näin ollen henkilön tarkkaa osoitetta ei ole syytä merkitä julkisiin tietoihin.

Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään henkilötietolain 13 §:ssä. Pykälän ja sen perustelujen mukaan rekisterinpitäjällä olisi velvollisuus huolehtia siitä, ettei henkilötunnusta merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin asiakirjoihin. Perustelujen mukaan lain 5 §:ssä säädetty huolellisuusvelvoite jo sinänsä edellyttää, että rekisterinpitäjä aina käsittelee henkilötunnuksia siten, etteivät ne tule asiattomien saataville. Tämän vuoksi henkilötunnus ei kuuluisi julkisiin tietoihin.

Pykälän 1 momentin mukaisesti julkisia olisivat muun muassa verotettava pääomatulo, valtionverotuksessa verotettava ansiotulo ja kunnallisverotuksessa verotettava ansiotulo. Vaikka eri henkilöillä nämä tulot olisivat samat, julkisissa tiedoissa oleva veron määrä voi kuitenkin vaihdella. Tämä voi johtua esimerkiksi verosta tehtävistä vähennyksistä, erisuuruisesta kunnallisverosta tai sairausvakuutusmaksusta. Myös veronkorotus voi vaikuttaa erilaiseen verojen määrään.

Sairausvakuutusmaksua ja kirkollisveroa koskevat tiedot eivät yksityiskohtaisuutensa vuoksi olisi enää julkisia. Niiden julkistami-

nen on lähinnä vähentänyt tulo- ja varallisuusverotuksen julkisten tietojen selkeyttä, eikä niiden käyttöön ole tähänkään asti ollut tarvetta. Niin ikään koko veron määrästä vastuussa olevia ei enää merkittäisi verotuksen julkisiin tietoihin lainkaan, koska heitä ei yleensä ole merkitty tähänkään asti. Verovelvollisen verotukseen verotuksen päättymisen jälkeen tehtäviä muutoksia koskevat tiedot eivät olisi julkisia, kuten ne eivät ole nykyisinkään.

Vastaavat verotuksen tiedot, jotka luonnollisten henkilöiden osalta olisivat julkisia, ehdotetaan julkisiksi myös yhteisöjen ja yhteisötuksien osalta. Pykälän 2 momentin mukaan julkisia olisivat nimen, kotikunnan ja muutoinkin julkisen liike- ja yhteisötunnuksen lisäksi:

— verotuksessa vahvistettu verotettava tulo ja varallisuus,

— maksuunpannun veron yhteismäärä (toisin sanoen yhteisövero mukaan lukien täydennysvero, varallisuusvero ja veronkorotus sekä maksettava yhteisökorko; verojen yhteismäärästä on vähennetty palautettava yhteisökorko),

— ennakoiden yhteismäärä (ennakonpidätys, ennakonkanto, ennakon täydennysmaksu ja hyväksi luettu yhtiöveron hyvitys; maksamattoman ennakon viivekorko on vähennetty ennakoiden yhteismäärästä) sekä

— veronkannossa maksettava määrä, johon sisältyy maksettava yhteisökorko, tai palautettava määrä, johon sisältyy palautettava yhteisökorko.

Pykälän 3 momentin mukaisesti kunkin verovelvollisen verotuksen lopputulos tulisi julkiseksi verovuotta seuraavan kalenterivuoden marraskuun alussa, jolloin kaikkien verovelvollisten kyseistä verovuotta koskeva verotus on päättynyt. Tiedot ovat julkisia verotuksen päättymishetken mukaisina.

Myös tässä pykälässä tarkoitettuun tietojen antamiseen sovellettaisiin julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin sisältyviä henkilötietojen luovutusta koskevia erityissäännöksiä. Henkilötietolaki ei rajoita tietojen keräämistä toimituksellisia tarkoituksia varten. Näin ollen tiedotusvälineille voidaan antaa toimituksellisiin tarkoituksiin tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja edellyttäen, että salassapitosäännökset eivät tätä rajoita.

6 §. *Kiinteistöverotuksen julkiset tiedot ja eräät muut julkiset verotustiedot.* Tieto kunkin kiinteistön laskennallisesta kiinteistöverosta sekä verovelvollisen nimestä olisi py-

kälän 1 momentin 1 kohdan mukaan julkinen nykyiseen tapaan verotuksen päättämishetken mukaisena. Vastaavasti verotuksen päättymisen jälkeen tehtyjä muutoksia koskevat tiedot eivät jatkossakaan olisi julkisia. Muuta vastuuvollista koskevat tiedot eivät olisi julkisia. Kiinteistön laskennallisella kiinteistöverolla tarkoitetaan sitä veron määrää, joka saadaan kun asianomaisen kunnan kiinteistöveroprosenteilla kerrotaan kiinteistön maapohjan ja rakennuksen verotusarvot. Laskennallinen kiinteistövero on kiinteistökohtainen.

Luonnollisten henkilöiden kiinteistövero pannaan maksuun verovelvolliskohtaisesti verovelvollisen asuinkunnassa eri kunnissa olevien kiinteistöjen yhteenlaskettujen laskennallisten kiinteistöverojen perusteella. Muiden verovelvollisten kiinteistövero maksumpanaan kuntakohtaisesti verovelvollisen kussakin kunnassa omistamien kiinteistöjen yhteenlaskettujen laskennallisten kiinteistöverojen perusteella. Alle 100 markan suuruisia kiinteistöveroa ei panna maksuun. Myös tiedot tällaisesta laskennallisesta alle 100 markan kiinteistöverosta olisivat julkisia toisin kuin nykyisin.

Kiinteistöverotuksen julkisten tietojen luettelo laaditaan kunnittain kiinteistötunnusjärjestyksessä. Ehdotetun 2 momentin mukaan tiedot tulisivat julkisiksi sen jälkeen, kun kiinteistöverotus on päättynyt.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi veroluokitusaineiston julkisuudesta. Tilakohtaisia veroluokitustietoja käytetään jokaisen metsänomistajan osalta määrättäessä varallisuusverolain 14 §:ssä tarkoitettua metsän verotusarvoa ja metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (534/1998) mukaista metsänhoitomaksua. Tuloverotuksessa veroluokitustietoja tarvitaan niiden metsänomistajien osalta, jotka ovat tuloverolain (1535/1992) 140 §:n mukaisesti valinneet niin sanotun pinta-alaperusteisen metsäverojärjestelmän vuoden 2005 loppuun kestävä siirtymäkauden ajaksi.

Verotuslain säännöksiä veroluokituksesta, muutoksenhausta veroluokitukseen ja metsätalouden tuottoperusteiden vahvistamisesta noudatetaan sellaisina kuin ne olivat verotusmenettelystä annetun lain voimaantullessa. Verotuslain 67 §:ssä tarkoitettut luokitusasiakirjat tulevat nykyisin julkisiksi, kun ne on asetettu nähtäville. Luokitusasiakirjoja ovat tilaluettelo, metsäveroasetuksen (1208/1991) 11 §:ssä tarkoitettu pinta-alan laskulista ja

veroluokituskartta. Luokitusasiakirjoihin voidaan verotuslain 68 §:n perusteella tehdä muutoksia, jos kiinteistön metsämaan pinta-alassa tapahtuu luokituksen toimittamisen jälkeen muutoksia. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta luokitusasiakirjoille tehtyjen ajantasaistusta koskevien merkintöjen julkisuudesta. Ajantasaistusmerkintöjä ei enää juurikaan tehdä, joten säännöksen merkitys jäänee vähäiseksi.

Osakkeiden, osuuksien ja muiden arvopapereiden verotusarvoja koskeva 1 momentin 3 kohta vastaa pääosin nykyistä verotuslain 80 b §:ää, joka verotusmenettelystä annetun lain 95 §:ssä olevan siirtymäsäännöksen nojalla on voimassa vuoden 1999 loppuun. Varallisuusverolain 26—29 §:ssä tarkoitettujen osakkeiden, osuuksien ja muiden arvopapereiden verotusarvot tulisivat ehdotuksen 2 momentin mukaan julkisiksi siten että Verohallituksen määräämät verotusarvot tulisivat julkisiksi, kuten nykyisinkin, päätöksen tekemisestä. Veroviraston laskemat verotusarvot tulisivat aiemmasta poiketen julkisiksi sen yhteisön verotuksen päättymisestä, jonka osakkeista tai osuuksista on kysymys.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain nojalla myönnettävien veronhuojennusten julkisuudesta. Lain 9 §:ssä aikaisemmin olleen säädöksen mukaan siinä kertomuksessa, jonka hallitus valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan antaa eduskunnalle, on lueltava lain nojalla myönnetty huojennukset. Kun verovapaushakemusten käsittely siirrettiin lailla valtiovarainministeriöstä Verohallitukselle, kumottiin samalla lain 9 §:n säännös. Tämän seurauksena veronhuojennuksia koskevat tiedot ovat olleet kaikilta osin salassa pidettäviä.

Yleishyödyllisille yhteisöille myönnetty veronhuojennukset on kuitenkin perusteltua säilyttää julkisen valvonnan piirissä, minkä vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, joka vastaa tietojen aikaisempaa julkisuutta. Ehdotetun kohdan mukaan julkista olisi tieto sen yhteisön nimestä, jolle huojennus on myönnetty, ja siitä, mitä verovuosia huojennus koskee. Tiedot tulisivat julkisiksi päätöksen tekemisestä. Tieto kielteisestä päätöksestä ei sen sijaan ole julkinen. Verohallitus pitäisi myönnettyistä huojennuksista julkista luetteloa.

7 §. *Julkiset tilinpäätöstiedot.* Pykälä koskee tilinpäätöstietojen julkisuutta verohallin-

nossa, jota vastaavaa säännöstä ei ole nykyisin laissa. Pykälän 1 momentin mukaan verohallinnossa julkisia tilinpäätöstietoja olisivat tuloslaskelma ja tase, mutta eivät esimerkiksi tilinpäätöksen liitetiedot tai tilintarkastuskertomus, toimintakertomus ja yhtiökokouksen pöytäkirja. Julkisuus ehdotetaan rajoitettavaksi tuloslaskelman ja taseen tietoihin, koska ne ovat selkeästi erotettavissa muista verohallintoon toimitettavista tiedoista, jotka olisivat salaisia. Julkisia olisivat osakeyhtiöiden, osuuskuntien, keskinäisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten tuloslaskelma ja tase. Muiden verovelvollisten tuloslaskelma ja tase olisivat julkisia, jos verovelvollinen ilmoittaa yhtiön olevan kirjanpitolain 3 luvun 9 §:n mukaan velvollinen ilmoittamaan tilinpäätöksensä rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Tilinpäätöstiedot voidaan rekisteröidä kaupparekisteriin hieman eri muodossa kuin ne on annettava verohallinnolle. Patentti- ja rekisterihallitukseen rekisteröitävä tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, edellisten liitetiedot ja toimintakertomuksen. Lisäksi rekisteröitäväksi ilmoitettavaan tilinpäätökseen tulee liittää jäljennös tilintarkastuskertomuksesta. Tase laaditaan kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 1 luvun 6 §:n mukaan. Kirjanpitovelvollinen saa kuitenkin laatia taseen kirjanpitoasetuksen 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetussa lyhennetyssä muodossa, jos sekä päättäneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetyistä rajoista. Lyhennetty tase poikkeaa pääsäännön mukaan laadittavasta taseesta siten, ettei vastaaviin ja vastattaviin kuuluvia eriä eritellä yhtä tarkasti, vaan eri hyödyke- ja velkaryhmistä esitetään ainoastaan yhteenlaskettu tieto.

Tilinpäätöstietojen julkisuus verohallinnossa ei olisi laajempi kuin Patentti- ja rekisterihallituksessa. Koska verohallinnon vahvistamassa muodossa annettavassa tuloslaskelmassa ja taseessa verotusta varten kerättävät tiedot voivat olla yksityiskohtaisemmat kuin kaupparekisterin julkaisemattomat tiedot, veroilmoituksen antajan tulisi voida jatkossakin säilyttää luottamus siihen, ettei tietojen julkisuus ulotu hänen verotustaan varten antamiin salassapidettäviin tietoihin. Joissakin tapauksissa tietojen antamista verohallinnossa voi rajoittaa se, etteivät tiedot ole vielä verohallinnon hallussa, vaikka ne on jo toimitettu kaupparekisteriin. Toisaalta tuloslaskelma- ja

tasetietojen julkisuutta ei verohallinnossa estäisi se, että yritys, jonka on ilmoitettava tilinpäätöksensä rekisteröitäväksi kaupparekisteriin, on laiminlyönyt tämän velvollisuutensa.

Jos yritys ilmoittaa kaupparekisteriin lyhennetyn taseen, se olisi julkinen verohallinnossakin lyhennetyssä muodossa. Koska verohallinnolla ei ole tietoa niistä yrityksistä, jotka julkistavat kaupparekisterissä lyhennetyn taseen, tase ehdotetaan julkiseksi verohallinnossa lyhennetyssä muodossa aina, kun verovelvollinen sitä vaatii. Näin meneteltäisiin, vaikka yritys olisi laatinut taseen täysimittaisena. Verovelvollisen olisi pykälän mukaan esitettävä vaatimus lyhennetyn taseen julkistamisesta kahdeksan kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä eli viimeistään siihen ajankohtaan mennessä, jolloin tuloslaskelma- ja tasetiedot tulevat julkisiksi.

Konsernitilinpäätökset olisivat edelleen saatavilla vain kaupparekisteristä, koska konsernit eivät ole verovelvollisia eikä konsernitilinpäätöksiä toimiteta verohallintoon.

Verohallinnossa julkisten tuloslaskelma- ja tasetietojen antaminen ei edellyttäisi niiden käyttötarkoituksen selvittämistä, koska kysymys on yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämää kuvaavista yleisesti saatavilla olevista, henkilötietolain 8 §:n 8 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuloslaskelma- ja tasetietojen julkiseksi tulemisen ajankohdasta. Koska osakeyhtiöt joutuvat antamaan veroilmoituksensa aikaisemmin kuin ne ovat velvollisia antamaan ilmoituksensa kaupparekisteriin, tiedot ehdotetaan julkisiksi samasta ajankohdasta kuin vastaavat tiedot rekisteröidään kaupparekisteriin eli kahdeksan kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Muiden verovelvollisten on rekisteröitävä tilinpäätöksensä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Joissakin tapauksissa tietojen julkisuutta verohallinnossa voi tällöin rajoittaa se, etteivät tiedot ole vielä verohallinnon hallussa.

Jotta verovirastoille varattaisiin aikaa asiakaspalvelun vaatimien järjestelyjen hoitamisesta varten, tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi ensimmäisen kerran vuonna 2002 päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin. Myös verovelvollisilla olisi mahdollisuus varautua muutokseen etukäteen. Asiasta ehdotetaan

säädettäväksi voimaantuloa koskevassa 26 §:ssä.

8 §. *Liike- ja yhteisötunnusrekisterin julkiset tiedot.* Verohallinnon ylläpitämään liike- ja yhteisötunnusrekisteriin merkitään kaikki tuloverolain 3 §:ssä tarkoitetut yhteisöt ja 4 §:ssä tarkoitetut yhtymät. Rekisteriin merkitään myös tuloverolain 5 §:ssä luetellut yhteisetuudet, joita ovat muun muassa yhteismetsä, tiekunta, kalastuskunta ja jakokunta.

Liike- ja yhteisötunnus annetaan lisäksi sellaiselle luonnolliselle henkilölle, joka on merkitty ennakoperintärekisteriin tai arvonnalisäverovelvollisten rekisteriin taikka joka on rekisteröity säännöllisesti palkkoja maksavaksi työnantajaksi. Myös kotitaloustyönantajalle voidaan antaa liike- ja yhteisötunnus.

Pykälän 1 momentti vastaa pääosin verotusmenettelystä annetun lain 93 a §:ää, joka samalla ehdotetaan kumottavaksi. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi julkisuuslain ja henkilötietolain edellyttämät tarkistukset. Ehdotuksen mukaan liike- ja yhteisötunnusrekisteriin merkittäisiin julkisena osoitetietona yleiseen käyttöön tarkoitettu osoite. Se voi myös olla yrityksen kotiosoite. Yleensä se on verohallinnon asiakastietokantaan merkitty osoite. Rekisterin julkisia tietoja eivät esimerkiksi olisi niin sanottujen turvakieltoasiakkaiden kotipaikka- ja osoitetiedot, joista säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohdassa ja väestötietolain 25 §:n 4 momentissa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi verotusyhtymiä koskeva säännös. Verotusyhtymä määritellään tuloverolain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Verotusyhtymällä tarkoitetaan sellaista kahden tai useamman henkilön muodostamaa yhteenliittymää, jonka tarkoituksena on kiinteistön viljely tai hallinta. Verotusyhtymä ei ole oikeushenkilö, eikä se voi tehdä omissa nimissään esimerkiksi velkaa. Veroviranomainen antaa verotusyhtymille ja ennen vuotta 1982 muodostuneille kuolinpesille liike- ja yhteisötunnuksen omasta aloitteestaan ja vain verotuksen tarpeita varten. Näiden osalta ei ole perusteita säätää kaikkia tässä pykälässä lueteltuja tietoja julkisiksi. Ehdotuksen mukaan verotusyhtymän julkisia tietoja olisivat tämän vuoksi vain liike- ja yhteisötunnus sekä tieto siitä, että kysymyksessä on verotusyhtymä. Sen sijaan arvonnalisäverovelvolliseksi merkityn verotusyhtymän kaikki 8 §:ssä luetellut tiedot olisivat julkisia.

Liike- ja yhteisötunnusrekisterin julkisten tietojen antaminen perustuu lain 3 §:ään. Sen mukaisesti liike- ja yhteisötunnusrekisterin julkisia tietoja annetaan sen mukaan kuin julkisuuslaissa säädetään.

Annattaessa elinkeinotoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä koskevia tietoja sovelletaan lisäksi yksityisyyden suojaa koskevia henkilötietolain säännöksiä. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla saisi käsitellä sellaisia henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinolämässä kuvaavia tietoja, jotka ovat yleisesti saatavilla ja joita käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedon saavan sivullisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. On katsottu, etteivät henkilön yksityisyyden suojaa turvaavat edut 8 kohdassa tarkoitettussa tilanteissa syrjäytä rekisterinpitäjän tai sivullisen intressejä. Tämän lainkohdan voidaan katsoa soveltuvan verohallinnon liike- ja yhteisötunnusrekisterin elinkeinonharjoittajia koskeviin tietoihin. Yksityistaloutta ja muuta kuin elinkeinotoimintaa ja toimintaa julkisyhteisössä kuvaavia tietoja voitaisiin antaa ainoastaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin edellytyksiin. Näitä tietoja antaessaan veroviranomaisen on varmistuttava siitä, että lainkohdassa tarkoitettut edellytykset käyttötarkoitussidonnaisuudesta samoin kuin tietojen saajan oikeudesta käsitellä tietoja täyttyvät.

Tämän pykälän säännös olisi ehdotetussa muodossaan voimassa ainoastaan siihen saakka, kunnes kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla valmisteltava yritysten yhteinäistä tunnistejärjestelmää koskeva yritystietolaki tulee voimaan. Suunnitelmien mukaan tavoitteena on, että laki voisi tulla voimaan vuoden 2000 heinäkuun alusta. Tarkoituksena on, että yritystietolain tullessa voimaan 8 §:ssä oleva säännös muutettaisiin viittaukseksi yritystietolakiin.

9 §. *Ennakoperintärekisterin ja arvonnalisäverovelvollisten rekisterin julkiset tiedot.* Ennakoperintärekisteristä, verovelvollisista, jotka merkitään rekisteriin ja rekisteröinnin vaikutuksesta ennakoperinnän toimittamiseen säädetään ennakoperintälain 25 §:ssä. Pykälässä tarkoitettu työkorvauksesta tai käyttökorvauksesta, jonka saaja on merkitty ennakoperintärekisteriin, määrätään ennakko. Muutoin näistä korvauksista toimitetaan ennakonpidätys. Ennakoperintärekisteriin voidaan merkitä elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa

harjoittava verovelvollinen, jonka saamaa suoritusta ei pidetä palkkana tai urheilijan palkkiona. Rekisteriin voidaan merkitä myös sellainen verovelvollinen, joka todennäköisesti ryhtyy harjoittamaan edellä tarkoitettua toimintaa. Rekisteröinnin tekee verovirasto suorituksen saajan hakemuksesta tai omaloitteisesti. Eräissä veronmaksun tai muun verotusta koskevan velvollisuuden laiminlyöntitilanteissa verovirasto voi myös jättää verovelvollisen merkitsemättä rekisteriin tai poistaa tämän rekisteristä. Rekisteristä poistamisen edellytyksistä säädetään ennakkoperintälain 26 §:ssä.

Ennakkoperintärekisterin julkisuudesta sekä rekisteristä poistamista koskevan tiedon julkaisemisesta ja tiedottamisesta säädetään kumotun ennakkoperintälain 6 a ja 6 b §:ssä, joita sovelletaan uuden ennakkoperintälain 60 §:n siirtymäsäännöksen nojalla vuoden 1999 loppuun.

Arvonlisäverolain 172 §:n mukaan verovelvolliset merkitään arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Lain 173 §:n 1 momentin mukaan verovelvollinen merkitään arvonlisäverovelvollisten rekisteriin siitä lukien, kun verollinen liiketoiminta alkaa. Verovelvollinen voidaan kuitenkin merkitä rekisteriin jo siitä lukien, kun hän ryhtyy hankimaan tavaroita ja palveluita verollista liiketoimintaa varten.

Pykälän 1 momentin säännöksen mukaan tieto siitä, onko ennakkoperintälaissa tarkoitettu suorituksen saaja merkitty ennakkoperintärekisteriin, on julkinen. Julkinen olisi niin ikään tieto ennakkoperintärekisteriä koskevan merkinnän voimassaoloajasta sekä suorituksen saajan nimestä ja liike- ja yhteisötunnuksesta. Julkinen olisi nimen sekä liike- ja yhteisötunnuksen lisäksi myös tieto siitä, onko henkilö, yhtymä tai yhteisö merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja mistä ajankohdasta lukien.

Ennakkoperintärekisteriä ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriä ei ole tarkoitettu julkiseksi asiakirjaksi siten, että kuka tahansa voisi saada sen nähtäväkseen tai selailtavakseen taikka saada siitä esimerkiksi koko maan tai tietyn läänin tiedot kattavia kopioita. Pykälän 2 momentin mukaan tietojen antaminen edellyttäisi, että tiedon pyytävä yksilöisi sen tai ne verovelvolliset taikka muut rekisteriin merkityt henkilöt, yhtymät tai yhteisöt, joista tietoja pyydetään. Tietojen antamiseen sovellettaisiin 3 §:n mukaisesti julkisuuslain säännöksiä. Kuten nykyisinkin,

tietoja annettaisiin myös puhelimitse. Verovelvollisen yksilöintitietona ei käytettäisi henkilötunnusta vaan liike- ja yhteisötunnusta, joka on muutoinkin julkinen tieto.

Pykälän 3 momentin mukaan verohallinto voisi myös julkaista tiedon ennakkoperintärekisteristä poistetun verovelvollisen toiminnasta tai liike- ja yhteisötunnuksesta sekä poistamisen ajankohdasta samoin kuin nimestä ja kotiosoitteesta, jollei julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietolain 25 §:n 4 momentista muuta johdu. Tieto voitaisiin julkaista siten, että julkaistava luettelo koskisi tiettyä ajanjaksona rekisteristä eri syistä poistettuja verovelvollisia. Poistamisen syy ei kävisi ilmi luettelosta. Ehdotus vastaisi tältä osin nykyistä käytäntöä. Tarkoituksena on, että 3 momentin säännös olisi voimassa ainoastaan siihen saakka, kunnes kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla valmisteltava yritystietolaki tulee voimaan.

Verohallinto voi myös omasta aloitteestaan ilmoittaa rekisteristä poistamisesta työ- ja käyttökorvauksen maksajille. Näin voidaan menetellä, jos asiakas poistetaan rekisteristä otteen voimassaoloaikana. Tarkoituksena on antaa työ- ja käyttökorvauksen maksajalle vilpittömän mielen suojaa silloin, kun hänelle on esitetty ennakkoperintärekisteriote, joka on voimassa korvausta maksettaessa. Vaikka työkorvauksen maksaja ei olisi toimittanut ennakonpidätystä, häneen ei kohdisteta maksuunpanoa, jos hänelle ei ole ilmoitettu, että työ- tai käyttökorvauksen saaja on poistettu rekisteristä otteen voimassaoloaikana. Kuten nykyisinkin ennakkoperintärekisteristä poistamisesta on ilmoitettava rekisteristä poistettavalle.

3 luku. Tietojen käyttö verohallinnossa ja tiedon antaminen

10 §. *Verotustietojen käyttö ja käsittely verohallinnossa.* On esitetty eri näkemyksiä siitä, onko tiettyä verotusasiaa varten annettua tietoa mahdollista käyttää muissa verohallintolain 2 §:n mukaisissa tehtävissä henkilötietolain edellyttämän käyttötarkoitussidonnaisuuden estämättä. Henkilötietolain 7 §:n mukaan henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimatoin lain 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Käsittelyn tulee muun muassa olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Edel-

leen lain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä muun muassa silloin, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä.

Verotukseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä säädetään verolainsäädännössä. Tähän lakiin ehdotetaan kuitenkin asiasta selkeyttävää säännöstä. Sen mukaan henkilötietojen suoja ja asiakirjojen salassapito ei estäisi tiettyä verotusasia varten saatujen ja laadittujen verotustietojen käyttöä ja käsittelyä verohallinnossa muissakin verohallintolain 2 §:n mukaisissa tehtävissä. Esimerkiksi tulo- ja varallisuusverotusta varten annettuja tietoja voitaisiin käyttää perintöverotuksessa. Myös kolmannen henkilön tietoja voitaisiin käyttää salassapitovelvollisuuden estämättä siinä määrin kuin kyseisten tehtävien suorittaminen edellyttää. Siten kaikkia näitä tietoja, jotka on annettu verotusta varten, voitaisiin käyttää verohallintolain 2 §:n mukaisissa tehtävissä. Myös tuloverotusta varten annettua arkaluonteiseksi katsottua, terveydentilaa koskevaa tietoa voitaisiin käyttää verohallinnossa esimerkiksi verosta vapauttamista koskevaa asiaa ratkaistaessa. Arkaluonteisten tietojen käsittelykielto ei henkilötietolain 12 §:n mukaan estä näiden tietojen käsittelyä. Arkaluonteisia henkilötietoja voitaisiin käsitellä muun muassa silloin, kun niiden käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

Ehdotettua säännöstä sovellettaisiin sekä henkilötietoihin että juridisia henkilöitä koskeviin tietoihin. Verotustietoja käytettäessä on otettava huomioon henkilötietolain 9 §:ssä säädetty tarpeellisuus- ja virheettömyysvaatimukset. Tämä merkitsee muun muassa velvollisuutta tarkistaa, että tieto on ajan tasalla erityisesti silloin, kun tieto on saatu muulta kuin verovelvolliselta itseltään.

Myös virkamiesvaihtoon osallistuvilla Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehillä olisi nyt ehdotetun säännöksen nojalla oikeus perehtyä verotusasiakirjoihin ja -tietoihin suorittaessaan Fiscalis-ohjelman edellyttämiä virkamiesvaihtoon kuuluvia tehtäviä. Salassapitosäännösten soveltamisesta olisi sovittava asianomaisen virkamiehen kanssa tehtävässä sopimuksessa. Lisäksi näihin virkamiehiin sovellettaisiin julkisuuslain säännöksiä vaitiolovelvollisuudesta ja tiedon hyväksikäyttökiellosta.

11 §. *Tietojen antamisesta päättävä viran-*

omainen. Pykälään ehdotetaan säännökset tietojen antamisesta päättävistä verohallinnon viranomaisista. Pykälän 1 momentin mukaan Verohallitus päättäisi tietojen konekielisestä antamisesta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyistä verohallinnon rekistereistä. Toimivalta koskisi sekä suoraan lakiin että tietojen antamista koskevaan lupaan perustuvia luovutustilanteita. Verovirastolla olisi oikeus antaa yksittäisotteita ja todistuksia verohallinnon tietokannasta. Se voisi antaa otteita ja todistuksia myös toisen veroviraston toimialueen tiedoista. Otteita ja todistuksia voidaan luonnollisesti antaa vain siinä laajuudessa kuin salassapitoa ja tietojen antamista koskevat säännökset sen mahdollistavat.

Viranomaisen voi julkisuuslain 28 §:ssä säädettyin edellytyksin antaa yksittäistapauksessa luvan salassa pidettävän asiakirjan saamiseen. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tietojen antamista koskevista luvista päättäisi Verohallitus. Lupa voidaan myöntää tieteelliseen tutkimukseen, tilastointiin ja viranomaisen selvitys- ja suunnittelutyöhön.

12 §. *Tietojen saajaa koskevat velvoitteet.* Tämän lain nojalla annettuja, salassa pidettäviä verotustietoja saisi käyttää ja käsitellä ainoastaan siinä tarkoituksessa, johon ne on annettu. Näiden tietojen salassapito säilyisi myös silloin, kun tiedot ovat muun viranomaisen hallussa. Tiedon saanut on salassapitovelvollinen annettujen tietojen osalta valtion virkamieslain (750/1994) 17 §:n ja julkisuuslain 23 §:n yleissäännösten perusteella.

Tietojen edelleen luovutus tai niiden ilmaiseminen olisi julkisuuslain mukaisesti mahdollista vain lain tasoisen säännöksen perusteella. Tietojen hyväksikäyttö muuhun tarkoitukseen omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi olisi niin ikään kielletty julkisuuslaissa säädetyn mukaisesti. Lakiehdotuksen mukaan tietoja voidaan antaa tämän lain nojalla teknisen käyttöyhteyden avulla ainoastaan, jos tietojen saaja on esittänyt hyväksyttävän selvityksen asiasta.

13 §. *Tietojen antaminen yksityisen etujen ja oikeuksien toteuttamiseksi.* Ehdotetut pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat verotuslain 132 §:n 3 momenttia, joka on tarkoitus kumota tämän lain voimaantullessa. Samalla 1 momentti on ajanmukaistettu verohallinnon nykyisen organisaation mukaiseksi ja tarkennettu siten, että tiedot on säännöksen mukaan oikeus saada niistä perukirjoista,

joita verohallinto säilyttää perintökaaren (40/1965) 20 luvun 12 a §:n mukaisesti. Arkistolaissa (831/1994) säädetyssä järjestyksessä arkistoon siirrettyjen asiakirjojen antamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 27 §:ssä. Perukirjan tietoja ei ole tarkoitettu pykälän nojalla annettavaksi muihin tarkoituksiin, kuten ulkopuolisten tietotarpeisiin.

Myös 2 momentin 1 kohdan sanontoja on ajanmukaistettu säännöksen asiasisältöä muuttamatta. Kohdan mukaan leski, puoliso, käräjäoikeuden määräämä pesänselvittäjä, pesänjakaja ja pesänosakkaat ovat oikeutettuja saamaan verohallinnolta pesän selvittämiseksi sekä osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi tarpeellisia verotustietoja.

Momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi konkurssipesän pesänhoitajan tiedonsaantioikeudesta. Pesänhoitajalla olisi säännöksen mukaan oikeus saada tietoja, jotka ovat tarpeen konkurssipesän selvittämiseksi. Tiedonsaantioikeus ei kuitenkaan koskisi yksityiselämän piiriin kuuluvia henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja. Siten ei esimerkiksi voitaisi antaa henkilön terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen edelleen luovuttamiseen ja ilmaistamiseen sovelletaan, mitä edellä 12 §:ssä säädetään.

14 §. *Tietojen antaminen kunnalle.* Pykälän 1 momentin mukaan kunnanhallitukselle annettaisiin lakisääteisten tehtävien hoitamisessa sekä sen veronsaajana tarvitsemat asianomaisen kunnan verovelvollista koskevat tulo- ja varallisuusverotuksen julkiset tiedot. Tiedoista säädetään edellä 5 §:ssä, ja niitä olisivat muun muassa valtion tulo- ja varallisuusvero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu yhteensä. Lisäksi kunnanhallitukselle annettaisiin verovelvollista koskevat tunnistetiedot, jotka eivät ole julkisia tietoja. Veroviranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle osoite- ja yhteystietoja myös niin sanotuissa turvakieletapauksissa julkisuuslain 29 §:n 2 momentin sekä väestötietolain 25 §:n 4 momentin ja 30 §:n nojalla. Kunnanhallitus voisi antaa tiedot edelleen kunnan muille viranomaisille näiden lakisääteisten tehtävien hoitamista varten. Kunnanhallitus voisi siten antaa tiedot edelleen esimerkiksi kunnan sosiaalihuollon viranomaisille, jotka tarvitsevat verotustietoja päätöksenteossaan.

Veronsaajana kunnat ilmoituksensa mu-

kaan käyttäisivät tietoja muun muassa sen tarkistamiseksi, onko kunnan hyväksi maksuunpannun veron määrä oikea. Kunnat pitävät julkisia verotustietoja itselleen tärkeinä myös verotulojen ennustamisen ja talousarvion seurannan kannalta. Lisäksi tietoja tarvittaisiin esimerkiksi yhteisöverojen jakosuukien arvioimiseksi ja tilityksien virheettömyyden tarkistamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan verohallinto voi antaa kunnan viranomaisen pyynnöstä lakisääteisten tehtävien hoitamista varten 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja julkiset tiedot kiinteistön laskennallisesta kiinteistöverosta ja verovelvollisen nimestä. Lisäksi kunnan viranomaisille annettaisiin pyynnöstä tieto kiinteistön verotusarvosta verovelvollista koskevine tunnistetietoineen. Tämän momentin nojalla tietoja voitaisiin antaa esimerkiksi kunnan kiinteistöviranomaiselle lakisääteisen kiinteistörekisterin ylläpitoa, maakauppojen valmistelua sekä rakennuslain mukaisten katualuekorvausten ja asemakaavalain mukaisten katumaksukorvausten perintää varten.

15 §. *Tietojen antaminen veronhuojennusasioiden ratkaisemiseksi.* Kunnan sekä evankelis-luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien viranomaisilla olisi mahdollista saada pyynnöstä verohallinnolta veronhuojennusasioiden ratkaisemista varten tarvittavat tiedot. Säännöstä ehdotetaan erityisesti huojennusasioiden hoitamisen joustavoittamiseksi ja asiakaspalvelun parantamiseksi.

16 §. *Tietojen antaminen lainsäädännön valmistelua varten.* Säännöksen nojalla verohallinto voisi antaa valtiovarainministeriölle verotusta koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen verolainsäädännön valmistelua varten. Näiden tietojen käyttö kuuluu kiinteästi verolainsäädännön valmisteluun. Säännös joustavoittaa menettelyä mahdollistaessaan tietojen saannin ilman erillistä julkisuuslain 28 §:n mukaista lupamenettelyä. Verolainsäädännön valmistelulla esityksessä tarkoitetaan yleisesti verolainsäädännön kehittämistä.

17 §. *Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten.* Säännös vastaa asiallisesti kumotun ennakkoperintälain 13 §:ää, joka on voimassa ennakkoperintälain 60 §:ään sisältyvän siirtymäsäännöksen nojalla vuoden 1999 loppuun. Ehdotettuun 1 momentin 1 kohtaan sisältyvät tiedot voidaan antaa työnantajille sekä eläkkeiden ja muiden etuuksien maksajille, jotta nämä voi-

vat täyttää laissa säädetyn ennakonpidätyksen toimittamista koskevan velvollisuutensa. Näiden tietojen antamisesta ehdotetaan tähän lakiin nimenomaista säännöstä, koska julkisuuslain 26 §:n soveltaminen näihin tapauksiin saattaisi joissakin tapauksissa olla tulokannanvaraista.

Voimassa olevan ennakkoperintälain mukaan pidätysvelvollisia ovat suorituksen maksajat. Käsité ei tarkoita pelkästään työnantajaa palkanmaksajana vaan myös muiden tulolajien maksajat voivat olla ennakonpidätysvelvollisia. Esimerkiksi ennakkoperintälain 25 §:ssä tarkoitettu työkorvauksen maksaja ei ole työnantaja. Näin ollen ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa mainitaan työnantajan lisäksi vastaava suorituksen maksaja.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan nykyiseen säännökseen verrattuna täydennettäväksi siten, että siinä mainittaisiin eläkkeiden maksajien ohella muut etuuskien maksajat. Näitä olisivat esimerkiksi kuntoutusrahan tai vanhempainrahan maksajat. Lainkohtaa ehdotetaan sanonnallisesti muutettavaksi myös siten, että sen nojalla voitaisiin maksajalle antaa ennakonpidätysprosentin lisäksi myös muita tarpeellisia tietoja, kuten esimerkiksi muut ennakonpidätysperusteet.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että verohallinto voisi antaa ennakonpidätyksen toimittamista koskevat tiedot sellaiselle ennakonpidätyksen toimittamiseen velvolliselle, joka maksaa ennalta määräämättömille henkilöille valtakunnallisesti etuuksia. Ennalta määräämättömällä henkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi työtöntä tai liikennevakuutuskorvauksen saajaa, jolloin viimeksi mainitussa tapauksessa tietoja tarvitsee vakuutusyhtiö, joka maksaa liikennevakuutuksen nojalla päivärahaa. Edellytyksenä on, että ennakonpidätyksen toimittamiseen velvollinen tekee asiasta yksilöidyn pyynnön. Tiedot voitaisiin antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Yksilöityyn pyyntöön siirryttäisiin sitä mukaan kuin tekniset edellytykset olisivat olemassa, kuitenkin viimeistään silloin, kun tietoja annetaan verovuotta 2002 toimitettavaa pidätystä varten. Siihen saakka verohallinto antaisi nykyiseen tapaan kaikista yleisesti verovelvollisista ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot muun muassa Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille. (Katso myös 27 §, siirtymäsäännös).

18 §. *Verohallinnon oikeus tietojen omaaloitteiseen antamiseen.* Pykälän 1 momentin

1—3 kohta vastaavat kumotun verohallintolain 5 a §:ää, joka on siirtymäsäännöksen nojalla voimassa vuoden 1999 loppuun.

Pykälän 1 momentin nojalla veroviranomaiset voivat antaa oma-aloitteisesti tietoja toisille viranomaisille ja eräille muille tahoille niissä tilanteissa, jolloin on kyse elinkeinotukien ja lähinnä sosiaaliturvaetujen väärinkäytöstilanteista sekä lakisääteiseen eläketai tapaturmaturvaan kuuluvien maksujen laiminlyöntitilanteista. Veroviranomaiset voivat antaa sellaisia tietoja, jotka havaitaan verotuksen toimittamisen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan mainittavaksi julkista tehtävää hoitavat yhteisöt, joille salassa pidettäviä tietoja tulisi myös voida antaa. Pykälässä tarkoitettuja julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä olisivat muun muassa Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat. Tietoja voitaisiin tämän pykälän nojalla antaa siinä määrin kuin asian selvittäminen edellyttää.

Verohallinnon oikeudesta ilmoittaa verorikos ja kirjanpitorikos syyttäjälle ja valtion puhevallan käytöstä edellä tarkoitetuissa tilanteissa säädetään verohallintolain 7 §:ssä. Pykälän 2 momentin nojalla verohallinto voisi omasta aloitteestaan antaa esitutkintaja syyttäjäviranomaisille verorikosten ja kirjanpitorikosten esitutkintaa, syytteenpanoa ja tuomioistuinkäsittelyä varten tarvittavat verotustiedot. Säännös selvittäisi oikeutta antaa myös edellä tarkoitettuihin rikoksiin liittyvät verotustiedot.

Pykälä on kirjoitettu siten, että verohallinto voi antaa pykälässä tarkoitettuja tietoja omasta aloitteestaan, mutta sillä ei ole velvollisuutta tietojen antamiseen. Tarkoituksena on, että veroviranomaiset voisivat antaa sellaisia tietoja, jotka havaitaan verotuksen toimittamisen yhteydessä, mutta viranomaisella ei olisi velvollisuutta kaikkien mahdollisten väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen, koska se käytännössä laajentaisi verohallinnon tehtäviä nykyisestä ja johtaisi vaikeisiin vastuukysymyksiä koskeviin ongelmiin.

Pykälän 3 momentti vastaisi siirtymäsäännöksellä voimassa olevan verohallintolain 5 a §:n säännöstä tietojen edelleen antamisesta poliisille ja syyttäjälle ja tietojen hävittämisvelvollisuudesta. Tietoja voitaisiin antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Kun kysymyksessä olevat tiedot voivat koskea laissa säädetyn maksuvelvollisuuden laiminlyöntiä tai rikos-epäilyä, asianmukaisen oikeusturva edellyt-

tää, että aiheettomiksi osoittautuneet tiedot välittömästi hävitetään. Henkiötietolain mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Laki edellyttää myös, että rekisterinpitäjän on ilman aiheutonta viivytystä poistettava rekisterissä oleva käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeeton henkilötieto. Koska ehdotettu säännös koski myös muita kuin henkilötietoja, olisi hävittämisestä säädettävä tässä yhteydessä erikseen.

19 §. *Tietojen antaminen syyttäjälle ja esitutkintaviranomaisille.* Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä antaa yksittäistapauksessa pykälässä mainituille viranomaisille verotustietoja asianomaisten viranomaisten pyynnöstä. Pykälästä käy ilmi tietojen käyttötarkoitus. Tiedot voitaisiin salassapitosäännösten estämättä antaa verovelvollista koskevine tunnistetietoineen.

Pykälän 1 kohdan mukaan verohallinto antaisi yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja syyttäjälle ja esitutkintaviranomaisille rikosten estämistä, selvittämistä sekä syytteenpanoa varten. Säännös täydentäisi ehdotuksen 18 §:n 2 momenttia, joka koskee verotustietojen oma-aloitteista antamista syyttäjälle ja esitutkintaviranomaisille. Sanonnat rikosten ennalta estäminen ja selvittäminen vastaisivat poliisilain (493/1995) 1 §:n sanontoja. Sanonnat kattavat konkreettisen rikoksen ennalta estämisen, jo tekeillä olevan rikoksen keskeyttämisen, epäillyn rikoksen esitutkintaedellytysten selvittämisen sekä varsinaisen esitutkinnan. Käytännössä rikosten selvittämistehtävä liittyy usein ennalta arvaamattomalla tavalla poliisin muiden tehtävien suorittamiseen. Tietojen antaminen saattaisi siten liittyä esimerkiksi tilanteeseen, jossa rikosten ennalta estämiseen liittyvässä toiminnassa tulee ilmi seikkoja, joista tarvitaan lisätietoa verohallinnolta. Käytännössä rikoksen ennalta estämistä koskevat yksittäistapaukset kohdistuvat pääasiassa talousrikollisuuteen ja ammattimaiseen rikollisuuteen. Tarkoituksena ei ole, että vähäisistä rikoksista pyydetäisiin tietoja. Pykälän soveltamista on tämän vuoksi tarkoitus tarvittaessa ohjata verohallinnon ja poliisin omalla ohjeistuksella.

Rikoksella saadun hyödyn jäljittäminen on noussut erääksi keskeiseksi rikostorjunnan osa-alueeksi. Poliisilaissa ei mainita rikoksella saadun hyödyn jäljittämistä poliisin erillisenä tehtävänä. Silloin, kun poliisi suo-

rittaa rikoksella saadun hyödyn jäljittämistä, se liittyy rikosten ennalta estämiseen tai selvittämiseen. Verotustietoja olisi mahdollista antaa näihin tehtäviin liittyvän, rikoksella saadun hyödyn jäljittämiseksi.

Jotta tietoja voitaisiin säännöksen perusteella antaa, tulisi syyttäjälle tai esitutkintaviranomaisen yksilöidä se asia, jota koskeviin toimenpiteisiin verotusta koskevia tietoja tarvittaisiin. Säännöksen perusteella tietoja ei olisi mahdollista antaa pelkästään yleistä rikostorjuntaa tai valvontaa varten.

Tarkoituksena on, että 1 kohdassa tarkoitettuina tapauksissa tiedot käytännössä annettaisiin poliisille pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä. On kuitenkin rikoksia, joissa asian luonteen vuoksi tiedot pitäisi saada viivytystä. Tällaisessa tilanteessa myös poliisimiehellä pitäisi olla oikeus pyytää tietoja. Tiedon pyytävän viranomaisen toimivalta määräytyisi työjärjestyksen mukaan, koska nimennomaisen säännöksen ottaminen lakiin näyttäisi poikkeavan yleisestä linjasta.

Pykälän 2 kohta mahdollistaa verotustietojen antamisen syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle liiketoimintakielloa koskevan asian yhteydessä. Liiketoimintakiellon noudattamista valvoo poliisi. Liiketoimintakielloasian tutkinta voi tapahtua rikosasian esitutkinnan yhteydessä tai erillisenä poliisitutkintana. Siihen sovelletaan poliisilain 35 ja 36 §:n säännöksiä poliisin oikeudesta saada tietoja. Kiellon valvonta ei ole poliisin esitutkintaa, vaan siihen sovelletaan poliisilain säännöksiä poliisitutkinnasta. Nämä säännökset riittävät lähtökohtaisesti poliisille liiketoimintakielloa koskevan asian hoitamiseksi. Poliisi ei kuitenkaan voi saada veroviranomaiselta verotusta koskevia tietoja poliisilain 35 §:n nojalla. Sen vuoksi ehdotetaan, että verohallinto antaa syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle tämän pyynnöstä verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen liiketoimintakiellon määrittämistä tai pidentämistä koskevaa tutkintaa varten ja poliisille liiketoimintakiellon valvomista varten.

Pykälän 3 kohta vastaa verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten annetun lain 1 §:ää. Lainkohta sovellettaessa esitutkintaviranomaisia ovat myös rajavartiolaitoksessa ja tullissa toimivat asianomaiset viranomaiset. Laki tuli voimaan lokakuun alusta 1999. Tarkoituksena on, että nyt ehdotettu säännös korvaisi lain, joka kumottaisiin tarpeettoma-

na.

20 §. *Tietojen antaminen erälle viranomaisille.* Verotustietoja voidaan antaa eri viranomaisille verolakien lisäksi muuhun lainsäädäntöön sisältyvien säännösten nojalla. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräistä keskeisimmistä salassa pidettävien tietojen luovutusperusteita, joista ei ole erityissäännöksiä.

Pykälän 1 kohdan mukaan ulosottoviranomaisille voitaisiin antaa työnantajia ja muita tulonmaksajia koskevia tunnistetietoja sekä sellaisia verovelvollisen tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita salassa pidettäviä verotustietoja, jotka ovat tarpeen ulosottoa ja muuta täytäntöönpanoa varten. Nämä tiedot annettaisiin ulosottoviranomaisen pyynnöstä. Säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi ensisijaisena suhteessa ulosottolain säännöksiin, ja tietojen antaminen verohallinnolta ulosottoviranomaisille perustuisi nyt ehdotettuun säännökseen. Varallisuutta koskevia tietoja voi käydä ilmi esimerkiksi kiinteistöverotusta, perintö- ja lahjaverotusta, omaisuuden luovutusvoittoa ja arvonnalisäverotusta koskevista asiakirjoista. Ulosottoviranomaisilla olisi ehdotetun pykälän nojalla oikeus saada myös verotarkastusta koskevat tiedot. Tiedonsaantioikeus käsittäisi myös muun muassa veronpalautuksia ja velkoja koskevat tiedot. Säännös koskisi pääasiassa muiden kuin verosaatavien ulosottoperintää. Tiedot voitaisiin antaa myös teknisen käytötyhteyden avulla.

Kun veroja lähetetään perittäväksi ulosotona, tietojen antamiseen sovellettaisiin julkisuuslain 26 §:n 2 momentin 2 kohdan säännöksiä. Tiedot annettaisiin tällöin omaloitteisesti.

Pykälän 2 kohdassa oikeuttaisiin verohallinto antamaan yritys-, elinkeino-, maatalous- ja muita julkisia tukia ja avustuksia myöntäville viranomaisille, julkisyhteisöille ja muille yhteisöille näiden pyynnöstä tietoja avustuksen hakijan eräntyneistä ja maksamatta jätetyistä veroista. Näistä niin sanotuista verojäämistä säädetään veronkantolain 6 §:ssä.

Säännöksellä ei ole tarkoitettu rajoittaa julkisia tukia ja avustuksia myöntävien viranomaisten oikeutta saada tietoja verotusasiakirjoista omien erityissäännöksiensä perusteella. Näitä erityissäännöksiä sovellettaisiin edelleenkin ensisijaisina tähän lakiin nähden. Esimerkiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta me-

nettelystä annettuun lakiin (1336/1992) sisältyvät näiden tehtävien hoitamisen edellyttämät tietojen saantia koskevat erityissäännökset. Tietojen saanti näiltä osin ei muuttuisi.

Pykälän 2 kohdan mukaan tietoja voitaisiin antaa muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriölle ja työministeriölle sekä näiden asianomaisille piiri- ja paikallishallinnon viranomaisille, sisäasiainministeriölle ja aluekehitysviranomaisina toimiville maakuntien liitoille sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksille. Kohdassa tarkoitettuihin tukiin ja avustuksiin kuuluisivat myös sisäasiainministeriön ja aluekehitysviranomaisten Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston rakennerahastovaroista tehtävät avustuspäätökset. Tiedot voitaisiin antaa asianomaisen suostumuksetta.

Pykälän 3 kohdan mukaan verohallinto voisi antaa rekisterihallintolaissa tarkoitettuihin viranomaisille, lähinnä väestörekisterikeskukselle väestötietojärjestelmän tietojen tarkistamista varten henkilön osoitetietoja, rakennuksen tunnistetietoja ja omistajatietoja. Tiedot annettaisiin keskitetysti konekielisesä muodossa väestörekisterikeskukselle, joka huolehtisi tietojen edelleen välittämisestä maistraateille. Tiedot voitaisiin antaa verovelvollisen tunnistetietoineen. Tiedot voitaisiin antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Henkilön osoitetiedoilla tarkoitettaisiin verohallinnon tietokannassa olevia osoitetietoja. Ne voitaisiin antaa väestörekisterikeskuksen pyynnön mukaisesti myös rajatuista ryhmistä, kuten esimerkiksi kuolinpesien pesänhoitajista sekä asunto-osakeyhtiöiden isännöitsijöistä. Rakennuksen tunnistetietoina käytettävät tiedot ovat: rakennustunnus, rakennuksen koordinaatit ja rakennuksen lähiosoite. Lisäksi voitaisiin antaa tietoja siitä, kuka omistaa kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston. Asunto-osakeyhtiöiden asuinhuoneistoista voitaisiin antaa myös tieto siitä, onko huoneisto omistajan käytössä.

Tietoja käytettäisiin väestötietojärjestelmässä olevien puutteellisten tietojen täydentämisessä ja mahdollisten virheiden korjaamisessa. Verohallinto ei aktiivisesti vertailisi kyseisiä tietoja, vaan väestötietojärjestelmän tietojen tarkistamisen suorittaisivat rekisterihallinnon viranomaiset verohallinnon antamien tietojen perusteella.

Pykälän 4 kohta oikeuttaisi verohallinnon antamaan valtiokonttorille verotusta koskevia tietoja tunnistetietoineen verovelvollisen lai-

nojen, korkotukien ja valtiontakausten maksamista ja perintää varten sekä maksuvapautuslaissa (529/1980) tarkoitettuja vapautuksia ja helpotuksia koskevien hakemusten käsittelyä varten. Luovutettavia tietoja olisivat lainan, korkotuen tai valtiontakauksen saajaa ja maksuvapautuksen hakijaa koskevat tulo- ja varallisuustiedot sekä verojämiä koskevat vastaavat tiedot, jotka edellä 2 kohdan nojalla ehdotetaan annettavaksi yritys- ja muita tukia myöntäville viranomaisille. Tietoja annettaisiin sekä juridisista että luonnollisista henkilöistä.

Ehdotettu 5 kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan arpajaisverolain 20 §:n 2 momenttia. Sen mukaan tietoja arpajaisista ja suoritetuista arpajaisveroista voidaan lupapäätöksen tekemistä varten antaa niille viranomaisille, jotka myöntävät arpajaislain (491/1965) nojalla lupia arpajaisten toimeenpanemiseen.

4 luku. Erinäiset säännökset

21 §. *Verojämiä koskevien tietojen julkaiseminen.* Veronkantoasetuksen 5 §:n mukaan verojämiä koskevia tietoja voidaan muun muassa ilmoittaa julkaistavaksi verojen perimiseksi erikoisperintänä. Veronkantolaki ja -asetus mahdollistavat kaikkien erääntyneiden ja maksamatta jätettyjen verojen, niin sanottujen verojämiä julkaisemisen verolajista ja markkamääristä riippumatta. Käytännössä verojämiä julkaisua on tähän asti rajoitettu Verohallituksen määräyksellä niihin tapauksiin, joissa verovelvollinen on yhteisö taikka liikkeen- tai ammatinharjoittaja. Julkaistavaksi on ilmoitettu arvonnäisäveroja ja niin sanottuja työnantajasuorituksia koskevia tietoja.

Ehdotetun pykälän tarkoituksena on lain tasoisella säännöksellä täydentää veronkantalain ja -asetuksen säännöksiä niiden asiasältöä muuttamatta. Veronkantoasetuksen 5 §:ään sisältyvä säännös verojämiä julkaisemisesta verojen erikoisperintätoimenpiteenä ehdotetaan siirrettäväksi asetuksesta lakiin, mitä muun muassa uusi julkisuuslain säädäntö ja uusi perustuslaki edellyttävät. Vastaavasti julkaistavia tietoja ehdotetaan täsmennettäväksi Verohallituksen määräyksen sijasta lain tasoisella säännöksellä. Julkaistavaksi ilmoitettavia tietoja tulisivat jatkossakin olemaan vero- tai maksuvelvollisen nimi, verohallinnon tiedossa oleva kotikunta, ellei julkisuuslain 24 §:n 1 momentin

31 kohdasta tai väestötietolain 25 §:n 4 momentista muuta johdu, liike- ja yhteisötunnus sekä uutena tietona toiminimi. Myös verojämiä verolaji ja markkamäärä voitaisiin julkaista. Julkaistaviin tietoihin verojämiä sisältyisivät myös verojen viivästysseuraukset. Henkilötunnus ei sisältyisi julkaistaviin tietoihin.

22 §. *Päätösten julkaiseminen.* Keskusverolautakunnan, hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätösten julkaisemisesta säädetään verotuslain 132 §:n 1 momentissa ja arvonnäisäverolain 212 §:n 1 momentissa, jotka ovat voimassa vuoden 1999 loppuun. Pykälän mukaan verotusasiassa annettu päätös tai ennakkoratkaisu voitaisiin julkaista annetun sanamuodon mukaisena tai lyhennettynä siten, että siitä ei ilmene verovelvollisen nimeä tai sellaista yksityistä luonnollista henkilöä koskevia tietoja, joista verovelvollinen olisi tunnistettavissa. Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevia säännöksiä.

23 §. *Neuvottelusalaisuus.* Neuvottelusalaisuutta koskeva säännös sisältyy verotuslain 133 §:ään, joka on siirtymäsäännöksen nojalla voimassa vuoden 1999 loppuun. Viranomaisen toiminnassa huomioon otettavasta salassapitovelvollisuudesta säädetään julkisuuslaissa, jonka säännökset tulevat noudatettaviksi myös verohallinnossa. Neuvottelusalaisuudesta ehdotetaan erillistä säännöstä, koska neuvottelusalaisuuden ehdotetaan koskevan jatkossakin myös verotuksen julkisia tietoja ja koska julkisuuslain salassapitoa koskevien säännösten soveltaminen ei ole vielä käytännössä vakiintunut.

Ehdotetun säännöksen mukaan jokainen olisi velvollinen pitämään salassa, mitä ilmaistaan niissä keskusteluissa ja neuvotteluissa, joita käydään keskusverolautakunnassa ennakkoratkaisun käsittelyn yhteydessä taikka verotuksen oikaisulautakunnassa muutoksenhaun yhteydessä.

Hallinto-oikeutta ei ehdoteta erikseen mainittavaksi, koska hallinto-oikeutta koskevien säännösten perusteella siellä noudatetaan samoja periaatteita kuin verohallinnossa.

24 §. *Salassapidon lakkaaminen.* Salassapitoajasta ehdotetaan tähän lakiin otettavaksi erillinen säännös, koska julkisuuslain salassapitoaikoja ja salassapitoajan laskemista koskevia säännöksiä ei voida verotuksessa soveltaa massaverotuksen asiakirjojen luonteen huomioon ottaen. Verotusasiakirjat sisältävät taloudellisen tiedon lisäksi paljon

sellaista henkilötietoa, joka sinänsä on arkaluonteista. Julkisuuslaissa tällaisten yksityiselämän suojaamiseksi säädettyjen tietojen salassapitoajaksi on ehdotettu 50 vuotta asianomaisen henkilön kuolemasta. Koska näitä tietoja on erittäin hankala erottaa verotusasiakirjoihin sisältyvistä taloudellisista tiedoista, salassapitoajaksi ehdotetaan kaikilta osin 50 vuotta.

Verotuksessa on paljon asiakirjoja, joihin julkisuuslain vanhenemisen alkamisajankohdat eivät sovi. Tulo- ja varallisuusverotuksen veroehdotuksia ja verolippuja lähetetään verovelvolliselle pitkän ajan kuluessa. Verotuspäätökset ja veroehdotukset muodostuvat lopullisiksi silloin, kun verotus kyseiseltä vuodelta päättyy. Tarkkaa ajankohtaa siitä, milloin verovelvollinen jättää veroilmoituksen tai palauttaa veroehdotukset, ei yleensä ole tiedossa. Veroehdotuksia ei lainkaan palauteta, jos niissä ei ole korjattavaa. Tämän vuoksi 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan salassapitoaika laskettaisiin asiakirjan merkitystä päivästä. Jollei asiakirjassa ole päivämäärää, salassapitoaika ehdotetaan laskettavaksi verotuksen tai veron kohteena olevan verokauden päättymistä seuraavan vuoden alusta.

25 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ehdotetaan annettavaksi asetuksella.

26 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2000 alusta, jolloin ovat voimassa myös henkilötietolaki, joka tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1999, ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki, joka tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999. Laki on tarkoitettu sovellettavaksi myös niihin asiakirjoihin ja tietoihin, jotka ovat olleet verohallinnon hallussa ennen tämän lain voimaantuloa.

Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa lain 7 §:ää sovellettaisiin ensimmäisen keran vuonna 2002 päätyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin.

Nyt ehdotetulla lailla kumottaisiin eräisiin verolakeihin sisältyvät siirtymäsäännökset, joiden nojalla eri verolakeihin sisältyvät verotustietojen julkisuutta, salassapitoa ja luovutusta koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 1999 loppuun. Samoin ehdotetaan kumottaviksi tämän lain säännöksiä vastaavat, muihin verolakeihin sisältyvät säännökset. Tämän mukaisesti kumottaviksi tulisivat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 93 a § ja 95 §:n 3 momentti,

ennakkoperintälain (1118/1996) 60 §, kiinteistöverolain (654/1992) 23 ja 34 §, varainsiirtoverolain (931/1996) 64 §:n 4 momentti, verohallintolain (1557/1995) 14 §:n 4 momentti, arvonlisäverolain (1501/1993) 172 §:n 2 momentti, 212, 212 a, 213, 217 ja 219 §, arpajaisverolain (552/1992) 20 § ja 21 §:n 2 momentti, korkotulon lähdeverosta annetun lain (1341/1990) 18 §:n 1 momentti, leimaverolain (662/1943) 100 c, 100 d, 101 a ja 101 b §, perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 31 §:n 3 momentti sekä ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain (1551/1995) 9 §:n 1 momentti.

Kumottavien lainkohtien lisäksi uudistus vaatii eräiden säännöksiä muuttamista. Muutettaviksi tulisivat arvonlisäverolain 101 §:n 1 momentti, kiinteistöverolain 22 §:n 1 momentti sekä rakennusverolain 24 §. Yhtä aikaa tämän lain kanssa annettavissa laeissa kumottaisiin edellä mainitut, tämän lain säännöksiä vastaavat säännökset. Korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:ssä olevan salassapitosäännösten kumoaminen aiheuttaa sen, että pykälän otsikko muuttuu.

Nyt ehdotetulla lailla kumottaisiin verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten annettu laki (558/1999).

27 §. *Siirtymäsäännös.* Veroluetteloista ja verotuksen julkisista tiedoista, jotka ovat tulleet julkisiksi ennen tämän lain voimaantuloa, ehdotetaan annettavaksi yksittäistä verovelvollista koskevia tietoja. Tiedot annettaisiin otteella, johon ei merkittäisi verovelvollisen henkilötunnusta eikä osoitetietoa. Tämä merkitsi sitä, ettei näiden tietojen yleiseen selailuun olisi enää oikeutta, koska luettelo sisältää muun muassa henkilötunnukset ja osoitetiedot. Tiedot annettaisiin julkisuuslain 16 §:n mukaisin edellytyksin.

Rekisterinpitäjän on tehtävä henkilötietolain edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelyyn viimeistään 24 päivänä lokakuuta 2001. Rekisterinpitäjälle on varattu tämä henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin sallima siirtymäaika rekisterinpidon saattamiseksi kuntoon. Tämän mukaisesti ehdotetaan, että verohallinto voisi antaa kuten nykyisinkin kaikista verovelvollisista ennakkopidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot maksajalle, joka maksaa ennalta määräämättömille henkilöille etuuksia valtakunnallisesti. Tietoja ei voitaisi antaa 24 päivän lokakuuta 2001 jälkeen. Tämän jälkeen tietojen antaminen tapahtuisi yksilöidystä

pyynnöstä teknisen käyttöyhteyden avulla.

1.2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta

101 §. Maahantuotujen tavaroiden arvonlisäverotukseen liittyvien tietojen ja asiakirjojen salassapitoon ja luovuttamiseen sekä tulliviranomaisen tiedonsaantioikeuteen sovellettaisiin edelleen tullilaissa (1466/1994) olevia tietojen salassapitoa, luovuttamista ja tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä. Selkeyden vuoksi pykälän 2 momentin viittaussäännöksiin tehtäisiin tarkistus.

Verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevan lakiehdotuksen säännöksiä vastaavat 172 §:n 2 momentti, 212, 212 a, 213, 217 ja 219 § ehdotetaan kumottaviksi.

1.3. Laki kiinteistöverolain muuttamisesta

Kiinteistöverolain 22 §:n 1 momentissa olevan säännöksen mukaan verotusta toimitettaessa otetaan huomioon myös ne tiedot ja asiakirjat, jotka ovat lääninveroviraston käytettävissä muun kuin tässä laissa tarkoitetun verotuksen toimittamista varten. Säännös ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Samoin tarpeettomana ehdotetaan kumottavaksi maksuunpanotietojen julkisuutta koskeva 23 § ja salassapitovelvollisuutta koskeva 34 §.

1.4. Laki rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta

Rakennusverolain 24 §:ssä oleva salassapitovelvollisuutta koskeva viittaus verotuslain

säännöksiin ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

1.5. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Kumottaessa korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:ssä oleva salassapitovelvollisuutta koskeva säännös pykälän otsikko muuttuu.

2. Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2000 alusta.

4. Säättämisjärjestys

Lakiehdotus verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta perustuu hallitusmuodon samoin kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja henkilötietolain periaatteille. Esiityksessä ei ehdoteta kansalaisen perusoikeuksia rajoittavia säännöksiä, ja muun muassa yksityisyyden suojaa koskevat säännökset on otettu huomioon. Tämän vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säättämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan verotusta varten verohallinnolle annettuihin ja verohallinnossa laadittuihin yksittäistä verovelvollista koskeviin asiakirjoihin (*verotusasiakirjat*) ja niihin sisältyviin tietoihin (*verotustiedot*). Mitä tässä laissa säädetään verovelvollisesta, koskee myös muuta ilmoittamis- ja tiedonantovelvollista sekä yhtymää.

Tätä lakia sovelletaan myös muutoksenhaku- ja muulle viranomaiselle annettuihin tai siellä laadittuihin asiakirjoihin, joihin sisältyy 1 momentissa tarkoitettuja tietoja.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Verotusasiakirjoihin ja -tietoihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä, ellei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

3 §

Verotustietojen julkisuus ja tiedonsaantioikeus

Verotustiedot ovat julkisia siten kuin tässä laissa säädetään.

Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta verohallinnon hallussa olevasta verotusasiakirjasta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

4 §

Salassa pidettävät verotustiedot

Verotusasiakirjat, jotka koskevat verovelvollisen taloudellista asemaa, sekä muut sellaiset verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, on 5—9 ja 21 §:ssä säädettyin poikkeuksin pidettävä salassa.

Verohallinto voi käsitellä ja antaa tietoja salassa pidettävästä verotusasiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä siten kuin tässä laissa säädetään.

Asianosaisen oikeudesta saada tieto salassa pidettävästä verotusasiakirjasta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

2 luku

Verohallinnon julkiset tiedot

5 §

Tulo- ja varallisuusverotuksen julkiset tiedot

Vuosittain toimitetussa verotuksessa tulo- ja varallisuusverotuksen julkisia verotustietoja ovat verovelvollisen nimi, syntymävuosi ja kotikunta, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietolain (507/1993) 25 §:n 4 momentista muuta johdu. Lisäksi julkisia ovat tiedot:

1) valtioverotuksessa verotettavasta ansiotulosta;

2) valtionverotuksessa verotettavasta pääomatulosta ja varallisuudesta;

3) kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta;

4) tulo- ja varallisuusverosta, kunnallisverosta sekä maksuunpantujen verojen ja maksujen yhteismäärästä;

5) ennakoiden yhteismäärästä;

6) veronkannossa maksettavasta tai pa-

lautettavasta määrästä.

Yhteisöjen ja yhteisetuuksien verotustiedoista vuosittain toimitetussa verotuksessa julkisia ovat nimi, kotikunta ja liike- ja yhteisötunnus. Lisäksi julkisia ovat tiedot:

- 1) verotettavasta tulosta ja varallisuudesta;
- 2) maksuunpannun veron yhteismäärästä;
- 3) ennakoiden yhteismäärästä;
- 4) veronkannossa maksettavasta tai palautettavasta määrästä.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetut tiedot ovat julkisia verotuksen päättymishetken mukaisina ja tulevat julkisiksi verovuotta seuraavan kalenterivuoden marraskuun alussa.

6 §

Kiinteistöverotuksen julkiset tiedot ja eräät muut julkiset verotustiedot

Julkisia ovat tiedot:

- 1) kiinteistön laskennallisesta kiinteistövero- rosta sekä kiinteistöverovelvollisen nimestä;
- 2) verotuslain (482/1958) 67 §:n mukaisesti nähtäville asetetuista veroluokituksesta laadituista asiakirjoista ajantasaistusmerkintöineen;
- 3) varallisuusverolain (1537/1992) 26—29 §:ssä tarkoitettujen osakkeiden, osuuksien ja muiden arvopapereiden verotusarvoista;
- 4) yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksesta annetun lain (680/1976) nojalla veronhuojennuksen saaneen yhteisön nimestä sekä siitä, mitä verovuotia huojennus koskee.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tieto on julkinen verotuksen päättymishetken mukaisena ja tulee julkiseksi kiinteistöverotuksen päätyttyä. Momentin 3 kohdassa tarkoitettu tieto Verohallituksen määräämästä verotusarvosta tulee julkiseksi päätöksen tekemisestä ja veroviraston laskema verotusarvoa koskeva tieto yhteisön verotuksen päätyttyä.

7 §

Julkiset tilinpäätöstiedot

Osakeyhtiöiden, osuuskuntien, keskinäisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten tuloslaskelma ja tase ovat julkisia. Muiden verovelvollisten tuloslaskelma ja tase ovat julkisia, jos verovelvollinen ilmoittaa ole-

vansa velvollinen kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 9 §:n mukaan ilmoittamaan tilinpäätöksensä rekisteröitäväksi. Taseen tiedot ovat kuitenkin julkisia kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettussa lyhennetyssä muodossa, jos verovelvollinen on sitä vaatinut. Vaatimus on esitettävä ennen 2 momentissa säädettyä ajankohtaa.

Tuloslaskelma ja tase tulevat julkisiksi kahdeksan kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä.

8 §

Liike- ja yhteisötunnusrekisterin julkiset tiedot

Verohallinnon ylläpitämän liike- ja yhteisötunnusrekisterin tiedoista julkisia ovat:

- 1) liike- ja yhteisötunnus;
- 2) nimi;
- 3) kotikunta ja yleiseen käyttöön tarkoitettu osoite;
- 4) oikeudellinen muoto;
- 5) liike- ja yhteisötunnuksen voimassaoloaika.

Tuloverolain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verotusyhtymää, jota ei ole merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, koskevista tiedoista julkisia ovat kuitenkin vain 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettut tiedot.

9 §

Ennakkoperintärekisterin ja arvonlisäverovelvollisten rekisterin julkiset tiedot

Tieto siitä, onko ennakkoperintälaissa (1118/1996) tarkoitettu suorituksen saaja merkitty mainitussa laissa tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin, sekä tieto merkinnän voimassaoloajasta ovat julkisia. Samoin julkinen on tieto siitä, onko henkilö, yhtymä tai yhteisö merkitty arvonlisäverolaissa (1501/1993) tarkoitettuun arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja mistä ajankohdasta lukien.

Verohallinto voi antaa 1 momentissa tarkoitettut tiedot yksilöityä rekisteröityä koskevasta pyynnöstä.

Verohallinto voi julkaista tiedon ennakkoperintärekisteristä poistetun verovelvollisen toiminimestä, liike- ja yhteisötunnuksesta sekä tiedon merkinnän poistamisen ajankohdasta samoin kuin nimestä ja kotiosoitteesta,

jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietolain 25 §:n 4 momentista muuta johdu. Tiedot tietynä ajanjaksona rekisteristä eri syistä poistetuista verovelvollisista voidaan julkaista samanaikaisesti.

Verohallinto voi omasta aloitteestaan ilmoittaa työ- ja käyttökorvauksen maksajalle, jos rekisteröity on poistettu ennakkoperintärekisteristä otteen voimassaoloaikana.

3 luku

Tietojen käyttö verohallinnossa ja tiedon antaminen

10 §

Verotustietojen käyttö ja käsittely verohallinnossa

Verohallinto saa käyttää ja käsitellä tiettyä verotusasia varten saamiaan ja laatimiaan verotustietoja muidenkin verohallintolain (1557/1995) 2 §:n mukaisten tehtävien suorittamiseksi henkilötietojen suojaa ja asiakirjojen salassapitoa koskevien säännösten estämättä.

11 §

Tietojen antamisesta päättävä viranomainen

Verohallitus päättää tietojen konekielisestä antamisesta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyistä verohallinnon rekistereistä. Verovirasto antaa verohallinnon rekistereistä yksittäisiä otteita ja todistuksia.

Verohallitus päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetuista tietojen antamista koskevista luvista.

12 §

Tietojen saajaa koskevat velvoitteet

Tämän lain nojalla annettuja, salassa pidettäviä verotustietoja saa käyttää ja käsitellä ainoastaan siinä tarkoituksessa, johon ne on annettu, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tietoja voidaan tämän lain nojalla antaa teknisen käyttöyhteyden avulla vain, jos tieto-

jen saaja on esittänyt hyväksyttävän selvityksen asiasta.

13 §

Tietojen antaminen yksityisen etujen ja oikeuksien toteuttamiseksi

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa verohallinnon säilyttämästä perukirjasta tietoja sille, joka tarvitsee niitä etujensa, oikeuksiansa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

Verohallinto antaa salassapitovelvollisuuden estämättä:

1) leskelle, puolisolle, käräjäoikeuden määräämälle pesänselvittäjälle, pesänjakajalle ja pesän osakkaille verotustietoja, jotka ovat tarpeen pesän selvittämiseksi ja osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi;

2) konkurssipesän pesänhoitajalle verotustietoja, jotka ovat tarpeen konkurssipesän selvittämiseksi; pesänhoitajalle ei kuitenkaan voida antaa yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia henkilötietolaissa tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja.

14 §

Tietojen antaminen kunnalle

Verohallinto voi antaa kunnanhallitukselle lakisääteisten tehtävien hoitamisessa tai sen veronsaajana tarvitsemat asianomaisen kunnan verovelvollista koskevat, 5 §:ssä tarkoitettut tiedot verovelvollista koskevine tunnistetietoineen. Kunnanhallitus voi antaa tiedot edelleen kunnan muille viranomaisille lakisääteisten tehtävien hoitamista varten.

Verohallinto voi antaa pyynnöstä kunnan viranomaisille lakisääteisten tehtävien hoitamista varten 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettut tiedot. Edellä mainittuun tarkoitukseen voidaan antaa pyynnöstä myös tieto kiinteistön verotusarvosta verovelvollista koskevine tunnistetietoineen.

15 §

Tietojen antaminen veronhuojennusasioiden ratkaisemiseksi

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa pyynnöstä kunnan sekä

evankelis-luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien viranomaisille veronhuojennusasioiden ratkaisemista varten tarvittavat tiedot.

16 §

Tietojen antaminen lainsäädännön valmistelua varten

Verohallinto voi antaa valtiovarainministeriölle verotustietoja, jotka ovat tarpeen verolainsäädännön valmistelua varten.

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) työnantajalle tai vastaavalle suorituksen maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot;

2) eläkkeiden ja etuuksien maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tiedon ennakonpidätysprosentista ja muut tarvittavat tiedot.

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa ennakonpidätyksen toimittamista koskevat tiedot sellaiselle ennakonpidätyksen toimittamiseen velvolliselle, joka maksaa etuuksia ennalta määräämättömille henkilöille valtakunnallisesti ja joka yksilöi tietoa koskevan pyynnön. Tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

18 §

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen

1) rikoslain (391/1889) 29 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettulle valtion tai kunnan viranomaiselle, muulle julkisyhteisölle taikka muulle yhteisölle tai säätiölle, jos on syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain 29 lu-

vun 5—8 §:ssä tarkoitettuun rikolliseen tekkoon, jonka selvittämiseksi tietojen antaminen saattaa olla tarpeen,

2) valtion tai kunnan viranomaiselle tai julkisia tehtäviä hoitaville yhteisöille niiden laissa tai asetuksessa säädettyyn tehtävään liittyvän valvontavelvollisuuden täyttämiseksi, jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta ja jonka selvittämiseksi tietojen antaminen saattaa olla tarpeen,

3) lakisääteisen eläke- tai tapaturmaturvatoimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle, eläke- tai tapaturmavakuutuslaitokselle tai vastaavalle yhteisölle tai säätiölle niiden laissa tai asetuksessa säädettyyn tehtävään liittyvän valvontavelvollisuuden täyttämiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa tai asetuksessa maksuvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu maksuvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin tai asetukseen perustuvaa maksuvelvollisuuttaan.

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa omasta aloitteestaan syyttäjän ja esitutkintaviranomaisille verorikoksen ja kirjanpitorikoksen esitutkintaa, syytteenpanoa ja tuomioistuinkäsittelyä varten tarvittavat verotustiedot.

Tämän pykälän nojalla saatuja salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Tiedot tulee hävittää heti, kun niitä ei tarvita, jos niitä tehtävän erityisen luonteen vuoksi ei tarvitse säilyttää pysyvästi.

19 §

Tietojen antaminen syyttäjän ja esitutkintaviranomaisille

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

1) syyttäjän ja esitutkintaviranomaisille rikosten ennalta estämistä, selvittämistä sekä syytteenpanoa varten;

2) syyttäjän ja esitutkintaviranomaisille liiketoimintakiellon määräämistä tai pidentämistä koskevaa tutkintaa varten ja poliisille liiketoimintakiellon noudattamisen valvontaa varten;

3) syyttäjän ja esitutkintaviranomaisille sekä tuomioistuimille rikoslain 2 a luvun

2 §:ssä säädetyn päiväsakon suuruuden määrittämistä varten; tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käytöyhteyden avulla.

20 §

Tietojen antaminen erälle viranomaisille

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa pyynnöstä:

1) ulosottoviranomaisille työntäjän tai muun tulonmaksajan tunnistetietoja sekä sellaisia verotustietoja, jotka ovat tarpeen ulosottoa tai muuta täytäntöönpanoa varten; tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla;

2) yritys-, elinkeino-, työllistämisen-, maatalous- ja muita julkisia tukia ja avustuksia myöntäville ja valvoville viranomaisille, julkisyhteisöille ja muille yhteisöille tuki- tai avustusasian käsittelyä varten tarpeelliset tiedot verovelvollista koskevine tunnistetietoineen tuen tai avustuksen hakijan erääntyneistä ja maksamatta jätetyistä veroista. Tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta;

3) rekisterihallintolaisissa (166/1996) tarkoitettuille viranomaisille väestötietojärjestelmän tietojen tarkistamista varten verovelvollista koskevine tunnistetietoineen henkilön osoitetietoja, rakennuksen tunnistetiedon ja tietoja siitä, kuka omistaa kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston, sekä asuinhuoneistosta tiedon siitä, onko huoneisto omistajan omassa käytössä; tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla;

4) valtiokonttorille lainojen, korkotukien ja valtiontakausten maksamista ja perintää sekä maksuvapautuksia varten tarpeelliset verotustiedot verovelvollista koskevine tunnistetietoineen lainansaajan, korkotuen saajan, valtiontakauksen saajan ja maksuvapautuksen hakijan tuloista ja varallisuudesta sekä erääntyneistä ja maksamatta jätetyistä veroista;

5) viranomaiselle arpajaislain (491/1965) mukaisten arpajaisten toimeenpanoa koskevan lupa-asian käsittelyä varten verovelvollista koskevine tunnistetietoineen tietoja arpajaisista ja niistä suoritetuista arpajaisveroista.

4 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Verojäämiä koskevien tietojen julkaiseminen

Veronkantolain (611/1978) perusteella kannettavia arvonlisäveroja sekä ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevia tietoja erääntyneistä ja maksamatta jätetyistä veroista voidaan ilmoittaa julkais taviksi verojen erikoisperintänä.

Julkaistavia tietoja ovat vero- ja maksuvelvollisen

1) nimi;

2) toiminimi sekä liike- ja yhteisötunnus;

3) verohallinnon tiedossa oleva kotikunta, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietolain 25 §:n 4 momentista muuta johdu;

4) verojäämän verolaji ja määrä viivästysseuraamuksineen.

22 §

Päätösten julkaiseminen

Korkein hallinto-oikeus ja hallinto-oikeus voivat julkaista veroasiassa antamansa päätöksen sekä keskusverolautakunta antamansa ennakkoratkaisun sananmuodon mukaisena tai lyhennettynä siten, ettei siitä ilmene verovelvollisen nimeä taikka sellaisia yksityistä luonnollista henkilöä koskevia tietoja, joista verovelvollinen olisi tunnistettavissa.

23 §

Neuvottelusalaisuus

Jokainen on velvollinen pitämään salassa, mitä keskusverolautakunnassa ja verotuksen oikaisulautakunnassa on ilmaistu ennakkoratkaisua ja muutoksenhakua koskevaa asiaa käsiteltäessä.

24 §

Salassapidon lakkaaminen

Verotusasiakirjojen salassapitoaika on 50 vuotta. Sama salassapitoaika koskee myös

vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja.

Salassapitoaika lasketaan asiakirjaan merkitystä päivämäärästä tai, jollei asiakirjassa ole päivämäärää, verotuksen tai veron kohteena olevan verokauden päättymistä seuraavan vuoden alusta.

25 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa tämän lain 7 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2002 päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin.

Tällä lailla kumotaan:

1) verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten 30 päivänä huhtikuuta 1999 annettu laki (558 /1999);

2) verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annettun lain (1158/1995) 93 a § ja 95 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1104/1997;

3) 20 päivänä joulukuuta 1996 annettun ennakoperintälain (1118/1996) 60 §, sellaisena kuin se on laissa 1106/1997;

4) 29 päivänä marraskuuta 1996 annettun varainsiirtoverolain (931/1996) 64 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1107/1997;

5) 18 päivänä joulukuuta 1995 annettun verohallintolain (1557/1995) 14 §:n 4 momentti,

sellaisena kuin se on laissa 1105/1997;

6) 26 päivänä kesäkuuta 1992 annettun arpajaisverolain (552/1992) 20 § sekä 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 652/1995;

7) 6 päivänä elokuuta 1943 annettun leimaverolain (662/1943) 100 c ja 100 d §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1007/1981, 101 a §, sellaisena kuin se on laissa 812/1989, ja 101 b §, sellaisena kuin se on laissa 650/1995;

8) 12 päivänä heinäkuuta 1940 annettun perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 31 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 507/1998; sekä

9) ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta 18 päivänä joulukuuta 1995 annettun lain (1551/1995) 9 §:n 1 momentti.

27 §

Siirtymäsäännös

Veroluetteloista ja julkisista verotustiedoista, jotka ovat tulleet julkisiksi tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten nojalla, voidaan antaa yksittäistä verovelvollista koskevia tietoja. Tiedot annetaan otteella, johon ei saa merkitä verovelvollisen henkilötunnusta eikä osoitetietoa tai muuta yhteystietoa.

Verohallinto voi 24 päivään lokakuuta 2001 antaa kaikkia yleisesti verovelvollisia koskevat tunnistetiedot sekä muut ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot sellaisille ennakonpidätyksen toimittamiseen velvollisille, jotka maksavat ennalta määräämättömille henkilöille etuuksia valtakunnallisesti. Tiedot voidaan antaa edellyttäen, että Verohallitukselle on esitetty selvitys siitä, miten tietojen käyttö ja suojaus on järjestetty.

2.

Laki**arvonlisäverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 172 §:n 2 momentti ja 212, 212 a, 213, 217 ja 219 §, sellaisina kuin niistä ovat, 212 § osaksi laissa 700/1994, 212 a ja 213 § laissa 1486/1994, 217 § laissa 542/1996 ja 219 § laissa 649/1995, sekä *muutetaan* 101 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1994, seuraavasti:

101 §

Tavaran maahantuontia, veron suorittamista, palauttamista ja takaisin perimistä koskevasta sekä muustakin menettelystä, veronkorotuksesta, virhemaksusta, jälkiverotuksesta ja muutoksenhausta sekä tietojen salassapidosta ja salassapidettävien tietojen luovutta-

misesta ja saamisesta on, ellei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä tullista tullilainsäädännössä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**kiinteistöverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetun kiinteistöverolain (654/1992) 23 ja 34 §, sekä *muutetaan* 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 506/1998, seuraavasti:

22 §

Verotuksen toimittaminen

Verotusta toimitettaessa verovirasto laskee

ja maksuunpanee kiinteistöveron.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki**rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1977 annetun rakennusverolain (54/1977) 24 § seuraavasti:

24 § Tämän lain mukaisessa verotusmenettelyssä noudatetaan soveltuvien osin myös, mitä verotusmenettelystä annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä säädetään il-	moittamisvelvollisuudesta, liike- ja muiden asiakirjojen tarkastuksesta ja virka-avusta. Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .
--	--

5.

Laki**korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkotulon lähdeverosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1341/1990) 18 §:n 1 momentti ja
muutetaan 18 §:n otsikko seuraavasti:

18 § <i>Rangaistussäännökset</i>	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .
---	--

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

2.

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 172 §:n 2 momentti ja 212, 212 a, 213, 217 ja 219 §, sellaisina kuin niistä ovat, 212 § osaksi laissa 700/1994, 212 a ja 213 § laissa 1486/1994, 217 § laissa 542/1996 ja 219 § laissa 649/1995, sekä
muutetaan 101 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

101 §

Tavarahan maahantuontia, veron suorittamista, palauttamista tai takaisin perimistä koske-
 vasta sekä muustakin menettelystä, veronko-
 rotuksesta, virhemaksusta, jälkiverotuksesta
 ja muutoksenhausta on, ellei tässä laissa tois-
 in säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä
 tullista tullilainsäädännössä säädetään.

Tavarahan maahantuontia, veron suorittamis-
 ta, palauttamista ja takaisin perimistä koske-
 vasta sekä muustakin menettelystä, veronko-
 rotuksesta, virhemaksusta, jälkiverotuksesta
 ja muutoksenhausta sekä tietojen salassapi-
 dosta ja salassapidettävien tietojen luovutta-
 misesta ja saamisesta on, ellei tässä laissa
 toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mi-
 tä tullista tullilainsäädännössä säädetään.

172 §

Lälininverovirasto antaa tarvittaessa tiedon
 siitä, onko henkilö, yhtymä tai yhteisö mer-
 kittä rekisteriin.

(2 mom. kumotaan)

212 §

Tietoja ja asiakirjoja, jotka ilmoittamisvel-
 vollisuuden täyttämiseksi on esitetty, ei saa
 antaa muiden kuin veroviranomaisten ja näi-
 den kutsumien asiantuntijoiden nähtäviksi.
 Tämä ei kuitenkaan estä lälininoikeuden ja
 korkeimman hallinto-oikeuden päätösten
 julkaisemista sanamuodon mukaisina tai ly-
 hennettyinä, asianosaisten nimiä kuitenkaan
 mainitsematta.

Verotuksen toimittamista, verovalvontaa,
 veron perimistä, verotuksesta tehtyjen vali-
 tusten tutkimista ja verorikosta koskevaa
 syytteen pantoa sekä ulosottoa varten on
 veroilmoitukset sekä muut veroviranomaisil-
 le kertyneet asiakirjat annettava asianomai-
 sen viranomaisen tai sen edustajan käytettä-
 väksi. Pakkokeinolain (450/87) 5 luvun
 1 §:ssä säädetty edellytyksin verotusasiakir-
 jat tai niistä ilmenevät tiedot on annettava
 pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käy-

(kumotaan) 212 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tettäväksi muunkin rikoksen kuin verorikoksen selvittämistä varten. Syyttäjällä ja poliisilla on oikeus saada verotusasiakirjoista ilmeneviä päiväsaikon suuruuden määrittämistä varten tarvittavia tietoja sen mukaan kuin verohallitus tarkemmin määrää.

Puolisolla tai kuolleen puolison oikeudenomistajilla samoin kuin tuomioistuimen tai tuomarin määräämällä pesänselvittäjällä ja pesänjakajalla on oikeus saada verotusasiakirjoista ilmeneviä pesän selvittämiseksi ja osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi tarvittavia tietoja.

Valtion ja kuntien viranomaisilla sekä julkisyhteisöillä on oikeus saada verohallitukselta rekisterien ja tilastojen pitämisessä tarvittavia verovelvollisen yksilöimistä tarkoittavia tietoja (*tunnistamistieto*).

Verohallitus voi erityisistä syistä määrätä verotusasiakirjoista ilmeneviä tietoja annettavaksi valtion ja kunnan viranomaisille sekä julkisyhteisölle myös muussa kuin tässä pykälässä säädettyssä tarkoituksessa.

Verohallitus voi määrätä verotustiedot ja -asiakirjat annettavaksi tilastollista tai tieteellistä tutkimusta varten tällaista tutkimusta suorittavan viranomaisen tai henkilön käytettäväksi.

Veroviranomaisilta tämän pykälän nojalla saatuja tietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen, ellei toisin ole säädetty tai tietoja annettaessa niin määrätty.

212 a §

Verotustietoja annetaan toisen jäsenvaltion veroviranomaisille siten kuin siitä erikseen säädetään.

(kumotaan)

212 a §

213 §

Jokainen on velvollinen pitämään salassa ja olemaan hyväksien käyttämättä, mitä hän on virassaan, julkisessa toimessaan, 212 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa taikka verotusta varten annetuista muista tiedoista tai asiakirjoista saanut tietää toisen liiketoimista, niin myös mitä lääninverovirastossa tai verohallituksessa on niistä lausuttu.

(kumotaan)

213 §

217 §

Verovelvollisella ja ennakkoratkaisun hakijalla on oikeus saada ote hänen verotustaan

(kumotaan)

217 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koskevasta lääninveroviraston ja lääninoikeuden pöytäkirjasta sekä jäljennös asiassa annetuista päätöksistä, lausunnoista, vastineista ja 169 §:n mukaan toimitetussa tarkastuksessa laaditusta kertomuksesta.

219 §

Rangaistus 212 ja 213 §:ssä säädetyn salsapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

(kumotaan)

219 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**kiinteistöverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetun kiinteistöverolain (654/1992) 23 ja 34 §, sekä

muutetaan 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 506/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

22 §

*Verotuksen toimittaminen**Verotuksen toimittaminen*

Verotusta toimitettaessa verovirasto laskee ja maksuunpanee kiinteistöveron. Verotusta toimitettaessa otetaan huomioon myös ne tiedot ja asiakirjat, jotka ovat veroviraston käytettävissä muun kuin tässä laissa tarkoitettun verotuksen toimittamista varten.

Verotusta toimitettaessa verovirasto laskee ja maksuunpanee kiinteistöveron.

23 §

23 §

Maksuunpanotietojen julkisuus

(kumotaan)

Tiedot kustakin kiinteistöstä maksuunpanusta kiinteistöverosta ja siitä, kuka on verovelvollinen, ovat julkisia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Verolippu ja veroselvitys

(kumotaan)

Verovelvolliselle, jolle on maksuunpantu kiinteistöveroa, on lähetettävä verolippu sekä valitusosoitus.

Veroviraston on annettava verovelvolliselle selvitys, johon merkitään kiinteistöt, joista verovelvollisen on suoritettava veroa, näiden kiinteistöjen arvot sekä suoritettavan veron määrä. Jos rakennus sijoittuu 12—14 §:ssä tarkoitettuihin luokkiin, myös tämä merkitään selvitykseen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

4.**Laki****rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1977 annetun rakennusverolain (54/1977) 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Tämän lain mukaisessa verotusmenettelyssä noudatetaan soveltuvin osin myös, mitä verotuslaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä on säädetty ilmoittamisvelvollisuudesta, liike- ja muiden asiakirjain tarkastuksesta, virka-avusta ja salassapitovelvollisuudesta.

Tämän lain mukaisessa verotusmenettelyssä noudatetaan soveltuvin osin myös, mitä *verotusmenettelystä annetussa laissa* ja sen nojalla annetuissa säädöksissä *säädetään* ilmoittamisvelvollisuudesta, liike- ja muiden asiakirjojen *tarkastuksesta* ja virka-avusta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

5.

Laki**korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkotulon lähdeverosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1341/1990)
18 §:n 1 momentti ja
muutetaan 18 §:n otsikko seuraavasti:

18 §

*Salassapitovelvollisuus ja
rangaistussäännökset*

*Tämän lain mukaan käsiteltäviin asioihin
ja asiakirjoihin liittyvästä salassapitovelvolli-
suudesta on voimassa mitä verotuslain
132 §:ssä on säädetty.*

18 §

Rangaistussäännökset

(1 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____
kuuta 20 .